

eertijds

34ste jaargang - nr. 4 - december 2002

VAN EECKHOUT NV

BETON

GROND-
WERKEN

CITERNES

BOUW-
MATERIALEN

STORTKLAAR BETON ONDER CONTROLE VAN SECO
PREMIX - POMPEN VAN BETON

Kaaistraat 75 - 8800 ROESELARE
(051) 20 73 13 Fax: (051) 24 13 10

ALLE
GRONDSTOFFEN
VOOR DE
CHAMPIGNONTEELT

N.V. KAREL STERCKX
Kachtemsestraat 330
B-8800 Roeselare
Tel. 051/22.33.34
Fax 051/22.97.71
e-mail: karel.sterckxnv@village.uunet.be
BTW BE 440 246 673

STERCKX

EERTIJD

34ste jaargang - nr. 4 - december 2002

Driemaandelijks tijdschrift van de Oud-leerlingenbond

Klein Seminarie, Zuidstraat 27, 8800 Roeselare

Tel. 051 22 15 24 - Fax 051 24 37 66

E-mail: college@kleinseminarie.be

Website: www.kleinseminarie.be

Bankrekening: 467-6354411-28

Verantw. uitg.: Raf Parent

Zilvermolenstraat 29, 8800 Roeselare

Beschermleden: € 25

Steunende leden: € 17,50

Leden: € 12,50

Gunstarief: € 7,50 voor abiturienten

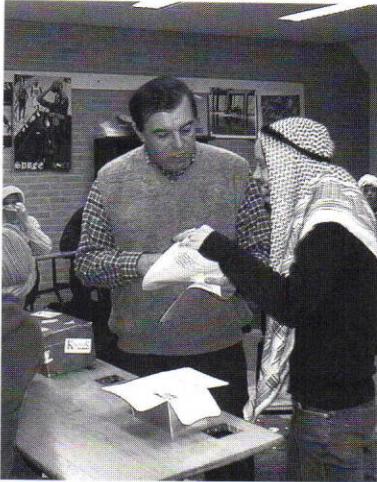
Redactieploeg: Johan Brusselaers, Willy Creytens, Kris Declercq, Marc Olivier,
Raf Parent, Johan Plets, Johan Strobbe, Joost Vanbrussel.

INHOUD

- Redactioneel	
Het onderwijs	2
- Contactueel	
Willy Vandecasteele gaat op TBS 55+	4
- Eertijds	
Een monumentale biografie voor Albrecht Rodenbach	5
Nieuws uit het college-archief	8
Wie van zijn internen maakt een schilderij van E.H. Theodoor Brackx	12
- Op de man af	
Edward Vanhoutte 'verover't' Vlaams literair erfgoed	13
Beschouwingen bij een emeritaat	22
- Caleidoscoop	
Gemengde lagere school	26
Een gesprek met germanist Aurel Sercu	26
- In de bres	
Amaat Vynckefonds en de casus Lievens	33
Verslag vergadering van 1 oktober 2002	36
- Bond-ig	
Flarden	38
Toespraak van M. Donck op 11 november 2002	40
Frans Froeyman	43
Jong-oudleerlingenbond	46
Bijeenkomst oud-leerlingen op 11 november 2002	46
Kruiswoordraadsel	48
Lijden ... een verhaal van alle tijden	50
- Familie.....	51

Contactueel

WILLY VANDECASTEELE GAAT OP TBS 55+

Willy Vandecasteele, leraar Engels en Nederlands in de lagere cyclus, heeft zijn boekentas aan de wilgen gehangen. Willy ziet er nog lang geen zestig uit en is het ook niet. Hij kon nog op de valreep gebruik maken van het TBS 55+ stelsel, een ministeriewoord dat voluit betekent: ter beschikking gesteld voorafgaand aan het rustpensioen. Het stelsel kwam vorig jaar in het nieuws, toen de minister van Onderwijs besloot het stelsel af te voeren en de eerste uitstapmogelijkheid op 58 jaar te plaatsen. Protest uit onderwijsmiddens haalde niets uit.

Willy Vandecasteele liet het niet aan zijn hart komen. Zijn jaargang was nog net de dans ontsprongen. Op 18 maart gaf hij zijn laatste

les. Het werd een speciale en plezierige bedoening. Willy had, zoals hij dat goed kon, zijn leerlingen wijsgemaakt dat hij de school zou verlaten om een café te openen in de Sahara. Dat was een schitterend idee, stelde hij, want nergens waren zoveel dorstigen te laven als in de woestijn. Heel wat leerlingen tuimelden in de val en vertelden het verhaal thuis verder. Collega's en de leerlingen van 3MWIA verrasten Willy op hun beurt door tijdens zijn laatste les het lokaal om te toveren in een oase en, verkleed als arabier, een gelegenheidslied voor de gevierde aan te heffen.

Willy Vandecasteele zette zijn eerste onderwijsstappen in het Brugse Sint-Lodewijkscollege. Daarna volgden nog korte opdrachten in Ieper, Blankenberge en Roeselare. Pas toen de nog verplichte legerdienst was afgewerkt, kwam hij op 1 september 1970 in dienst van het Klein Seminarie. Zoals zoveel beginners combineerde hij een lesopdracht met enkele uren als studiemeester-opvoeder (toen nog 'subregent'). Later was hij vele jaren klassenleraar in de derdes.

Ook parascolair was Willy Vandecasteele actief. Als lid van de werkgroep 'Korps en feestelijkheden' stak hij de handen uit de mouwen bij de talrijke school- en korpsfeestjes. Hij had ook de succesvolle voetbalploeg van de cadetten onder zijn hoede. Daarnaast stond hij bekend als iemand op wie men nooit tevergeefs een beroep deed om mensen te helpen.

Op de 'zwijsjeskermis', voor de leraars de traditionele afsluiter van de grote vakantie, ontving Willy uit handen van de directeur, maar in naam van het hele korps, een passend geschenk als dank voor zijn meer dan drie decennia inzet voor het Klein Seminarie.

Johan Strobbe

Eertijds

EEN MONUMENTALE BIOGRAFIE VOOR ALBRECHT RODENBACH

Op vrijdag 20 september vormde de grote zaal van het Cultureel Centrum De Spil het decor voor de voorstelling van het recentste boek van Tieltenaar Romain Vanlandschoot. Zijn 758 bladzijden dikke biografie over oudleerling Albrecht Rodenbach zal ongetwijfeld nog jarenlang gelden als het standaardwerk over deze bijna mythische figuur uit de 19de eeuwse Vlaamse Beweging.

Romain Vanlandschoot (°1933) bestudeert de geschiedenis van de Vlaamse Beweging al meer dan dertig jaar. Zijn activiteit als hoofdredacteur van het jaarboek *Verschaeviana* (1980-1994) en als redacteur van *Verschaeves Oorlogsgeschriften* resulteerde in 1998 in *Kapelaan Verschaeve*, een biografie over een andere merkwaardige oud-collegeleerling, Cyriel Verschaeve. Door het succes van dit werk, bekroond met de Dr. L. Elautprijs van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde, vroeg uitgeverij Lannoo de auteur zich te wagen aan een grote biografie over Albrecht Rodenbach. De Tieltsse uitgeverij bouwt immers aan een verdienstelijke reeks biografieën over opvallende figuren uit de Vlaamse geschiedenis.

In de Angelsaksische landen kennen gedegen biografieën al een lange traditie. Het is er een gerespecteerd genre en zowel de overheid als de universiteiten tonen zich gul in het verstrekken van beurzen voor biografische studies. Romain Vanlandschoot daarentegen diende zich tevreden te stellen met een beperkte werkingstoelage van de Vlaamse Gemeenschap, maar de kwaliteit van het boek is er niet minder om.

De biografie begint verrassend. Waar de lezer verwacht iets te vernemen over de familie of de kinderjaren van Albrecht Rodenbach, vangt het eerste hoofdstuk aan op 14 september 1980, wanneer de Rodenbachstoet door de straten van Roeselare trekt. Geleidelijk aan neemt de auteur je mee naar de verschillende Rodenbachherdenkingen en hun eigen interpretaties, steeds verder in de tijd terug. Pas op bladzijde 68 kan het echte levensverhaal beginnen. Het was een goede vondst om wat men in het slothoofdstuk verwacht helemaal vooraan te plaatsen: de nieuwsgierigheid van de lezer is gewekt, men wordt geconfronteerd met uiteenlopende visies en standpunten; de lezer kan nu door het verhaal zelf oordelen. Vanlandschoot zelf noemt Rodenbach „noch een verbitterde anti-Belg, noch een verkrampde ultramontaan”.

Veel aandacht gaat naar de voorzaten van Albrecht. Vooral de invloedrijke Alexander Rodenbach ('blinde Rodenbach') komt ruim aan bod, want „zonder het politieke programma van de grote Alexander Rodenbach is veel van het reilen en zeilen van de jonge studentenleider zo goed als onbegrijpelijk” (blz.98). Het katholicisme van de familie was een liberaal katholicisme: de Rodenbachs hielden van vrijheid.

Albrecht werd ook sterk beïnvloed door zijn leraars in het Klein Seminarie. De titels van de collegehoofdstukken verwijzen naar de belangrijkste onder hen: Gustaaf Flamen, Emiel Demonie en Hugo Verriest. Met deze priesters ontstond een nauwe band, die ook na zijn collegejaren zou blijven bestaan. De band met Verriest was het sterkst. „De

invloed van Verriest op Rodenbach is van bijzondere aard geweest", schrijft Romain Vanlandschoot. „Voor de generatie van 1873-1877 (...) moest Hugo Verriest een bijzonder aantrekkelijk leraar geweest zijn. Een van de weinigen, zo niet de enige in West-Vlaanderen, die in het decennium 1870-1880 ontkwamen aan het doemdenken van de ultramontanen. Hij had een ander perspectief op heden en toekomst, minder krampachtig, opener voor de positieve waarden van zijn tijd." (blz. 332). Of, zoals Rodenbach zelf over Verriest getuigde: „een priester leerde mij mijn vaderland beminnen" en „hij leerde ons denken eigen vrij gedacht".

Het echte begin van "De Leeuw": kladhandschrift van de eerste lijnen. Collectie AMVC-Letterenhuis.

In Leuven, ver weg van de beschermende, maar ook beperkende muren van het college, onderging Rodenbach weer andere invloeden: Pol de Mont uit Mechelen, Zeger Maelfait, Gustaaf Verriest, Paul Alberdingk Thijm en zijn onbereikbare dochter Elisabeth. Maar ook kwam hij via zijn dichtwerken in contact met liberalen, wat hem door zijn katholieke vrienden niet altijd in dank werd afgenomen. Het is natuurlijk louter gissen in welk vaarwater Albrecht zou terechtgekomen zijn, indien hij langer had geleefd. Pol de Mont koos voor de liberalen, neef Georges Rodenbach in Parijs brak met de Kerk en in een brief aan Max Rooses blijkt Albrecht soms ook liberale gedachten te koesteren: „Ik ben katholiek (...) Ik voele mij liberaal geboren, ik voele mijn gedacht overstroomd van liberalisme. Mijne volkomene vrijheid achte ik mijn eerste goed, en ik ben wel besloten mij nooit aan het is gelijk welke partij te verslaven, evenmin aan een 'Cercle Catholique' als aan een 'Loge'. (blz.555)

De biografie biedt ons meer dan alleen het korte, maar goedgevulde leven van de actieveling Albrecht Rodenbach. De lezer krijgt een ruime uitbeelding van het leven in een streng katholiek college, in een 19de eeuwse provinciestad, aan de Leuvense universiteit en in het Vlaanderen in de periode 1870-1880. Hoe dacht men over kunst en literatuur? Welk opvoedingsproject had men voor ogen? Hoe stond de Kerk tegenover het talenprobleem? Het is maar een kleine greep uit het brede spectrum van behandelde onderwerpen.

Het boek bevat nogal wat fragmenten uit Rodenbachs gedichten, maar de auteur verheelt niet dat hij de poëzie, op enkele verzen na, niet echt hoog acht. Hij gebruikt de gedichten eerder om de persoonlijkheid van Albrecht Rodenbach beter te doorgronden. Verder wordt uitvoerig geciteerd uit *Wahrheit und Dichtung*, een verzameling van liefst 1052 volgende losse blaadjes, die zich bevinden in het Archief en Museum van het Vlaams Cultuurleven (AMVC) in Antwerpen. Rodenbach bracht zelf een nummering van 2350 annotaties in de papieren aan. Romain Vanlandschoot is de eerste die deze rijke bron zo intensief bestudeerd en verwerkt heeft.

Deze biografie is een aanrader. Romain Vanlandschoot trapt immers niet in de val van menig biograaf, die zijn onderwerp gaandeweg begint te bewonderen en vergoelijken. Ook Albrechts mindere karaktertrekken komen aan bod.

Het intrappen van heilige huisjes of het 'ontmaskeren' van allerlei zogenaamde mythes is een andere verfoeilijke trend waaraan sommige historici, tuk op een kortstondig mediasucces, zich graag bezondigen. Ook hier weet de auteur de gulden middenweg te bewandelen en dat is een verdienstelijke prestatie. In verschillende oude biografieën klonk de verheerlijking vaak sterk door, waarna critici samen met het boek ook de bejubelde 'wonderknapen' neersabelden.

Is dit dan het perfecte en definitieve Rodenbach-boek? Wellicht niet, alhoewel weinigen deze prestatie zullen nadoen: 1199 verklarende voetnoten, een bronnenopgave van elf blz. en een bibliografie van vijftig blz. Detailkritiek is altijd mogelijk en er kunnen nog nieuwe bronnen opduiken.

Misschien zien sommigen er tegenop een zo dik boek ter hand te nemen over het leven van een jongeling die nog geen 24 jaar oud werd. Het zou onterecht zijn. De auteur schrijft verrassend vlot en verliest zich nergens in een massa weinig relevante details. Een prima boek dus voor iedereen die zich interesseert voor de Vlaamse en 19de eeuwse geschiedenis.

Johan Strobbe
leraar

Romain Van Landschoot. Albrecht Rodenbach. Biografie, is een uitgave van Lannoo Tielt en kost € 39,95. Voor meer info: www.lannoo.com.

NIEUWS UIT HET COLLEGE-ARCHIEF

In tegenstelling tot het vorige nummer valt er deze keer weinig nieuws te rapen in het college-archief. Misschien komt het omdat er slechts vier foto's afgedrukt stonden. Door een technisch probleem ging de e-post van juli en augustus grotendeels verloren. Het kan dus dat er enkele reacties verloren gegaan zijn.

In volle grote vakantietijd ontvingen wij van Karel Denys, als scheutist werkzaam in Arlington in de Verenigde Staten, een omslag met zes oude collegefoto's. Vier daarvan uit de periode 1929-1932, tonen de boogschutters van de lagere school. Het boogschieten was al in de 19de eeuw een favoriete collegesport, waarvoor een Sint-Sebastiaansgilde was opgericht. Op de onderstaande foto bevindt Karel Denys, toen leerling van het zesde leerjaar, zich rechts met de vlag 'kaproenen'. De bogen lijken mij opvallend groot voor het kleine volkje.

Karel Denys, rechts met vlag kaproenen.

Er waren ook twee foto's van de Heilig Hartprocessie 1932 en 1938, vergezeld van heel wat namen. Daarnaast zond pater Denys uitvoerige informatie over enkele oudleerlingen van het Klein Seminarie, die als missionaris naar de Verenigde Staten vertrokken: Henri De Gryse (1858-1942), Alfred Deckmyn (1882-1968), Hendrik Syoen, Pieter Jan De Meester s.j. (1817-1892), Ferdinand Helias s.j. (1796-1874), Desiré Dewulf (1838-1912) en Karel Bauwens (1810-1844). Hartelijk dank voor deze mooie aanwinsten voor het archief.

Roland Holvoet uit Kortrijk zond ons een prentenreeks in opdracht van zijn broer Richard, overleden op 15 september 2001, „in een vroeger leven seminarist te Roeselare”, zoals het begeleidende briefje vermeldt. Het gaat om prenten van steden en foto's uit oude boeken met kunstreproducties en stadszichten. Misschien werden de foto's ooit wel gebruikt in het onderwijs. Zes foto's met plattelandszichten zijn gedateerd: idyllische landschappen uit 1906.

Alles krijgt een plaatsje in het archief.

Ten slotte nog een aanwinst: een foto van het Klein Seminarie uit 1899. Ik kon de foto toevallig op de kop tikken in een brocantezaak, waar men mij snel nog enkele oude schoolfoto's onder de neus duwde. Alleen onderstaande foto ontbrak in ons foto-archief. Let op het onderschrift: Het groot Seminarie in Roeselare. Helemaal onjuist kun je dat niet noemen, want de school was en is natuurlijk groot en de filosofiestudenten verbleven er. Voor de school, in de stille Zuidstraat passeert een hondenkar.

Rousselaere - Het groot Seminarie

Momenteel wordt gewerkt aan een grondige inventaris van het college-archief. Het archief werd door de vorige archivariissen goed geordend, maar een gedetailleerde inventaris werd nooit opgemaakt. Wellicht wisten de archivariissen wel vrij goed wat er zoal te vinden was, maar niet-ingewijden konden zich maar een heel vaag beeld vormen van wat er wel of niet aanwezig was. Het neuzen in de oude paperassen levert af en toe een 'ontdekking' op. Zo was er het Zoveavenlied van Guido Gezelle uit 1895, waarvan een onbekende versie in handschrift opdook in een van de vele zoeavenboekjes uit het archief. Wij haalden er Jozef Boets, de Gezellespecialist bij uitstek, bij. Volgens hem is het handschrift niet van Gezelle, maar wellicht wel enkele verbeteringen die in de tekst zijn aangebracht. De versie uit het zoeavenboekje wijkt licht af van de versie die door Boets in het Verzameld Werk werd gepubliceerd.

Tot slot enkele (muzikale) foto's, die ongeduldig op opheldering wachten.

Johan Strobbe
Leraar en archivaris

Het correspondentie-adres:

Archief Klein Seminarie

Zuidstraat 27 - 8800 Roeselare - Tel (051) 22 15 24 - Fax (051) 24 37 66

E-post: college@kleinseminarie.be of: johanstrobbe@hotmail.com

Foto 1

Foto 2

Foto 3

Foto 4

Foto 5

HET SEMINARIEGOED VERKLAARD

In ons vorig nummer stelde een lezer de vraag naar de oorsprong van de Roeselaarse straatnaam Seminariegoed. Niemand reageerde en daarom ging de redactie zelf op zoek. De naam verwijst wel degelijk naar een stuk grond ('goed') dat ooit aan het Klein Seminarie toebehoorde, net zoals de hoeve in de buurt. In de jaren vijftig verkocht bisschop De Smedt een deel van de gronden van het bisdom en de Roeselaarse boerderij was daar toen ook bij. Toen er onlangs een nieuwe straat werd aangelegd op de vroegere boerderijgronden, opteerde de commissie die het stadsbestuur adviseert bij de keuze van nieuwe straatnamen voor een verwijzing naar de oude eigenaar. Het stadsbestuur volgde de commissie hierin.

Weldra worden alle sluiers rond de Roeselaarse straatnamen definitief weggenomen. Men werkt immers aan de publicatie van een boek, dat uitleg zal verschaffen over alle plaatselijke straatnamen.

Johan Strobbe

WIE VAN ZIJN INTERNEN MAAKT EEN SCHILDERIJ VAN E.H. THEODOOR BRACKX

Op 16 november 2002 overleed Theodoor Brackx. Hij was tijdens de jaren 80 subregent van het internaat. In het december-nummer van 1990 staat een mooi artikel over Theo, opgesteld door collega's M. Dehem en J. Strobbe onder de titel "Van internaat tot parochie".

We hopen dat wel één van zijn internen ons herinneringen bezorgt over die periode in het internaat dat Theo met vaderlijke hand leidde. Dank, Theo.

**Vergeet niet je abonnement op Eertijds
te hernieuwen. Dank.**

Op de man af

Wat Vlaenderen eertyds was - wat het nu is - en nog meer wat het worden zal'

EDWARD VANHOUTTE 'VEROVERT' VLAAMS LITERAIR ERFGOED

'De roode morgenzon blonk twyfelachtig in het oosten, en was nog met een kleed van nachtwolken omgeven, terwyl haer zevenkleurig beeld zich glinsterend in elken dauwdruppel herhaelde' Zo opent Conscienses *magnum opus* 'De Leeuw van Vlaenderen'. Een bekend klinkende frase in de oren van zij die 700 jaar na 1302 het feestjaar 2002 te baat namen om de roman ter hand te nemen, voor menigeen wellicht een verre herinnering of zelfs een nobele onbekende, voor wie 'De Leeuw van Vlaenderen' enkel in het kortetermijngeheugen van al dan niet succesvolle verfilmingen een plaats inneemt. De bekendheid van Conscienses boek blijkt immers omgekeerd evenredig met het aantal werkelijke lezers ervan. En zelfs de lezers zijn amper zeker

dat zij genieten van wat Conscience werkelijk heeft neergepend, zo blijkt uit een recente reconstructie van 'De Leeuw van Vlaenderen' waarop destijds, in 1838, 480 geïnteresseerden intekenden - onder hen 140 Nederlanders.

De wetenschappelijk verantwoorde leeseditie van 'De Leeuw van Vlaenderen' die recent op de markt kwam, is van de hand van Edward Vanhoutte (30), uitgangsjaar Latijn-Grieks 1990. Na studies Germaanse filologie aan de KULAK en de KUL, en een M.A. Medieval History aan de Universiteit van Lancaster (Verenigd Koninkrijk), is Vanhoutte verbonden als buitengewoon universitair lesgever aan de Antwerpse Universiteit (UIA) en is hij de drijvende kracht achter het Centrum voor Teksteditie en Bronnenstudie (CTB) van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde. Wars van de commerciële benadering die 'boeken-cultuur' vandaag weleens kenmerkt, heeft het CTB niet enkel als doel het Vlaams literatuur erfgoed te inventariseren en te bewaren, maar voornamelijk de genese van deze literatuur te onderzoeken en door kladschriften, brieven en bewerkingen de oorspronkelijke teksten van de auteurs terug in ere te herstellen. 'Uit respect voor de auteur en het publiek, maar ook uit bezorgdheid voor de oorsprongskwaliteit van onze literatuur. Het is een dagelijks veroveren van de aanvankelijke handschriften en kladversies op de soms danig verbasterde edities die op de markt komen.'

Met 'De Leeuw van Vlaenderen' ligt zo een leeseditie in zijn eerste vorm ter tafel, met de originele spelling, én in 'ongekuiste' versie.

Eerder dit jaar kreeg Edward Vanhoutte de Ger Schmookprijs van de Vlaamse Vereniging voor Bibliotheek-, Archief- en Documentatiewezenen (VVBAD) voor zijn studie: 'Zorgen voor later? Argumenten voor de Wetenschappelijke Bestudering van de Vlaamse Muzikale en Literaire Archieven, Bibliotheken en Bewaarplaatsen.' Eind 2004 verschijnt een doctoraal proefschrift rond 'elektronische teksteditie'.

Een gesprek met een van de jongere 'founding fathers' van de Vlaamse teksteditie, en sinds kort ook biologisch vader van een eerste spruit.

'Zorgen voor later?' is, in zijn dubbele betekenis, zowat het *leitmotiv* voor je huidige wetenschappelijke bezigheden in het Centrum voor Teksteditie en Bronnenstudie. Bestaand literair werk archiveren, inventariseren en daarna in zijn genese bestuderen: het lijkt een eerder technische opdracht voor iemand die op de collegebanken juist meer de taal 'evoceerde' dan dat hij aandacht had voor de ontleding ervan...

Aan het Klein Seminarie heb ik inderdaad goede herinneringen wanneer het gaat over de vele, zeg maar 'kunst en woord'-activiteiten: de originele invullingen van 'Wedden Dat'-shows en 'Moordspel', het schooltoneel met Piet Arfeuille, ...

Anderzijds is het zo dat die prille acteer-ervaring mij toen ook leerde beseffen dat, om een stuk goed te begrijpen en bij een publiek effect te laten hebben, het belangrijk is om zich af te vragen: 'wat bedoelde de auteur hiermee'?

Vanuit dat opzicht heeft literaire teksteditie wel degelijk veel overeenkomsten met het 'diepere' van de tekst, en is deze discipline minder technisch dan het op het eerste gezicht lijkt. Teksteditie is eigenlijk het eindproces van een secure en nauwgezette studie van alle bronnen die van een tekst beschikbaar zijn: handschriften, herdrukken, ... Op basis van deze bronnen kiest de editeur dan een basistekst waarin hij dan, waar nodig, ingrijpt om een wetenschappelijk verantwoorde en betrouwbare tekst aan te bieden. Van 'De Leeuw van Vlaenderen' was de oorspronkelijke, volledige tekst bijvoorbeeld al sinds de eerste druk uit 1838 niet meer voorhanden. Hendrik Conscience leefde verder in herspellingen, verrimpelde jongensboeken, films, toneeladaptaties en zelfs strips. Tijdens mijn opzoekingswerk heb ik rekening gehouden met zo'n zeventig verschillende uitgaven van 'De Leeuw van Vlaenderen'. Doorheen die studie wordt het mogelijk om de ware Conscience opnieuw bloot te leggen. Je bent heel voyeuristisch bezig: je kijkt mee over de schouder van de auteur, en ontdekt als bevoorrechte getuige de ontstaansgeschiedenis van zijn werk. Teksteditie is de meest gedetailleerde vorm van 'close reading'.

Onze leraar Nederlands in het retoricajaar 1990, Karel Dumont, heeft mij de eigenlijke prikkel gegeven met zijn pleidooi dat 'niet enkel het verhaal, maar ook de taal' telt. Literatuur wordt soms verengd tot de basisvraag 'hoe is de opbouw van het verhaal?' of 'wat zijn de stilistische kwaliteiten?'. Maar minstens even belangrijk is het om literatuur ook (psycho-)linguïstisch te bekijken en het schrijfproces te ontrafelen: hoe zien de kladschriften van de auteur eruit? Hoe is deze passage ontstaan? Waarom is deze flard geschrap of herschreven?

De Latijns-Griekse opleiding heeft op dat vlak allicht ook een bijkomend vormend effect gegenereerd, omdat het je in staat stelt zelf actief zinnen van 170 woorden te ontleden. Het scherpt je synthetisch vermogen aan, wat geen overbodige luxe is bij dit soort wetenschappelijk onderzoek. Onwillekeurig heeft leraar Latijn Paul Thoen toch nog gelijk gehad, toen hij mij voorbestemde voor de 'Germaanse'...

Niettemin was 'Editiewetenschap' nog geen specifieke discipline toen je de studies Germaanse filologie aanvatte aan de Kulak in 1990.

In het universitair curriculum was wel een vak voorzien 'Heuristiek en methodologie van de Germaanse filologie' van professor Marcel De Smedt, die als autoriteit geldt wat betreft tekstonderzoek in Vlaanderen.

Maar een echt op zichzelf staande discipline bestond inderdaad nog niet, in tegenstelling tot in het Verenigd Koninkrijk, waar ik in Lancaster University, en nadien nog in onder meer Leeds en Oxford vertrouwd geraakte met de editiewetenschap, ook in zijn elektronische toepassingsmogelijkheden.

De teksteditiewetenschap in algemene zin kent eigenlijk zijn wortels in het Bijbelonderzoek. De wetenschappelijke kritiek was op zoek naar de overleveringsmodaliteiten van de

Bijbel, en stelde zich hierbij de nadrukkelijke vraag naar de ontstaansgeschiedenis van de verschillende Bijbel- en evangelie-versies. Dezelfde hermeneutische kritiek werd toegepast in Engeland, bij het onderzoek op het werk van Shakespeare. Van Shakespeare zijn immers geen manuscripten bewaard gebleven, zodat de bronnenstudie zich diende te concentreren op de verschillende versies die historisch gezien zijn ontwikkeld. Eenzelfde stroming ontstond in Duitsland met betrekking tot de werken van Schiller en Brecht, tot ook in België Marcel De Smedt zich concentreerde op dit domein. De meertaligheid van de Vlaming biedt hem bovendien het zeer interessante voordeel dat het mogelijk is om zowel de Franse, Duitse als Engelse theorieën te doorgronden en aldus eigen syntheses te ontwikkelen met betrekking tot de genese van bepaalde literaire werken. Inmiddels is 'Edittiewetenschap' in tien jaar tijd in Vlaanderen wel geëvolueerd tot een echte universitaire discipline, die zowel in Leuven, Gent als o.a. door mijzelf in Antwerpen wordt gedoceerd.

Het Vlaams onderzoeksdomein beperkt zich voornamelijk tot de 19de en 20ste eeuw. Een bewuste keuze?

De focus op de moderne periode heeft verschillende oorzaken. In eerste instantie is er het preservatie-probleem. Het is zeer makkelijk om teksten uit de 10de eeuw nog in hun authentieke toestand te bewaren en te bestuderen. 19de-eeuwse handschriften laten zich echter zeer slecht bewaren. De papierkwaliteit is vaak bedenkelijk, gezien de opkomst van de eerste chemische papiersoorten die klaarblijkelijk nog niet helemaal op punt stonden. Daarom is het uiteraard van belang deze teksten voorrang te geven.

Daarnaast is het zo dat de mediëvistiek reeds een lange traditie van teksteditie heeft, die ook een aparte benadering vergt. Van middeleeuwse publicaties bestaat vaak geen klad, en betreft het een bewerking of een 'overpenning' van bestaande boekwerken, die dan in functie van de opdrachtgever werd aangepast.

Ons onderzoek spitst zich echter voornamelijk toe op het ontstaansproces zelf en op het overleveringsproces.

Daarnaast is er ook het eenvoudige element van de beschikbaarheid van de bronnen: het archief van het AMVC-Letterenhuis te Antwerpen bevat een indrukwekkende verzameling, die in hoofdzaak documenten bevat van na de Franse Revolutie.

Alleen al het verzamelen en inventariseren van alle bestaande versies en transcripties van een bepaalde uitgave is op zich al een levenswerk.

Wie de *Canterbury Tales*, waarvan 56 verschillende versies over de hele wereld verspreid zitten, wil verzamelen en bestuderen komt in een leven inderdaad tijd tekort. Precies echter dit gegeven, en de preservatieve functie van het editie-onderzoek, heeft ertoe geleid dat men binnen de discipline vrij snel de mogelijkheden van microfilm, scanning en nu ook de elektronische verwerking heeft ontdekt. Op die manier is het mogelijk dat verscheidene onderzoekers unieke manuscripten tegelijkertijd kunnen onderzoeken zonder ze te beschadigen.

De elektronische teksteditie is bovendien een vak op zich geworden, niet in het minst gezien de noodzaak van internationale *text-encoding*. De digitale revolutie schept aldus ook heel wat nuttige voordelen om het literair erfgoed doeltreffend te bewaren, al is er nog veel werk aan de winkel. In Lancaster University mocht ik de County College Major Award 1996 ontvangen voor een onderzoeksproject over deze mogelijkheden, wat aantoonde dat alvast in het Verenigd Koninkrijk de academische interesse en waardering hiervoor bestaat. In België is het vuur aan de lont gelegd door een colloquium van geïnteresseerde academici in 1998, waardoor nadien ook de hele institutionele omkadering van het Vlaams teksteditie-onderzoek in een stroomversnelling kwam.

Het Centrum voor Teksteditie en Bronnenstudie, waar jij de coördinator van bent, is inderdaad pas twee jaar jong.

En het heeft in die twee jaar haar bestaan zeer nuttig bewezen.

De bezorgdheid voor het Vlaamse literaire, maar ook muzikale, erfgoed werd reeds in 1994 uitgedrukt toen Yves T'Sjoen terecht stelde: 'Vlaanderen eert zijn monumenten niet'. De overtuiging dat er een efficiënte ingreep diende te gebeuren om het Vlaamse literaire erfgoed te vrijwaren, werd gedeeld door verscheidene auteurs, leden van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde en academici. Ook de collega's van de 'muzikale poot' sloten zich hierbij aan, gezien hun toestand sinds het nieuwe Vlaamse decreet op het hoger onderwijs ronduit onaanvaardbaar is: sinds dit decreet zijn conservatoriumbibliotheken immers herleid tot 'schoolbibliotheken', zonder enige wetenschappelijke opdracht of omkadering. De bibliothecaris is er een technisch personeelslid geworden, waardoor de zorg en toewijding voor de bewaring van waardevolle partituren en documenten erbarmelijk is geworden.

Onder impuls van voormalig cultuurminister Luc Martens mocht ik in 1999 van start gaan met de coördinatie van een Vlaams 'Archief- en Editiewetenschapbeleid', hetgeen uiteindelijk resulteerde in het CTB. Ik was op die manier een tijd een soort 'informatuur', zonder ooit te beseffen of te voorzien dat ik de functie waarvan ik de invulling en opdrachten omkaderde zelf zou invullen.

De komst van het CTB betekent een belangrijke stap in het archief- en erfgoedbeleid in Vlaanderen en was zeer nodig. In vergelijking met onze buurlanden, is de inventarisering en bewaring van ons 'literair en talig erfgoed' immers rampzalig, maar niet hopeloos. Het Centrum - en ook het nog concreet in werking te treden Archiefdecreet - geeft een nieuwe injectie aan het redden van onze archieven, maar beperkt zich daar niet toe. Het CTB 'redt' archieven door de inventarisering, maar bestudeert ze ook, door leesedities te maken. Tenslotte valoriseert het CTB deze archieven, door de leesedities uit te geven, door tentoonstellingen te organiseren, of documentaires of CD's te ontwikkelen.

Is het verantwoord dat de overheid projecten subsidieert die uiteindelijk maar voor een kleine doelgroep bestemd zijn?

Ik ga niet akkoord dat hetgeen wij met ons Centrum doen voor een kleine doelgroep bestemd is.

In wezen is onze opdracht zeer breed en spreekt zij de hele maatschappij aan. Het gaat om een fundamentele teksthygiëne die noodzakelijk moet worden opgebracht door uitgeverij. Vaak worden - onder commerciële druk, dat is evident - literaire stukken 'verschrapt' tot goedkope en handzame 'pockets', maar waarbij een stuk van het oorspronkelijke werk van de auteur dus opzettelijk, en niet om literaire redenen, de lezer wordt onthouden. Je zou bovendien verwonderd zijn hoeveel teksten er door de zogenaamde 'eye-skip' bij het zetten in de drukkerij of het fout nalezen van de drukproeven verkeerd of gehavend in de uiteindelijke boekvorm verschijnen.

Men kan misschien stellen dat het groot publiek zich niet aantrekt van de precieze editie waarin zij een boek lezen, maar dat is precies een argument dat men er dan evengoed een goede versie van kan maken. Economisch gezien is dit echter niet vanzelfsprekend, wat de noodzaak van wetenschappelijk onderzoek hiervan nodig maakt. Als men iets wenst te publiceren, zeker indien het een uitgave betreft die reeds veel levens kent en daarom ook vele versies, is het nuttig dit goed te bestuderen. Van Streuvels' 'De teleurgang van den Waterhoek' verschillen vele uitgaven bijvoorbeeld van de oorspronkelijke tekst. De wetenschappelijk verantwoorde versie hoeft daarom niet saai te zijn - men kan gerust het boek zelf lezen, zonder de wetenschappelijke bijlage te doorgronden.

Teksteditie en bronnenstudie geven volgens mij dus wel degelijk een maatschappelijke meerwaarde, omdat ze het Vlaams literair erfgoed ontsluit voor een groot publiek. Daar is dus niets elitairs aan, zoals vandaag *bon ton* lijkt te zijn in het Vlaamse cultuurbeleid. Klassieke muziek, de Vlaamse Opera, ... krijgen geen subsidies omdat 'cultuur volks moet worden'. Theater mag niet te moeilijk zijn. Maar daar ligt precies de denkfout die het overnemen van Amerikaanse ideeën zoals het gratis uitdelen van boeken om er op de trein over te discussiëren meebrengt. Cultuur krijgt juist door deze benadering een elitair karakter, terwijl het volledige werk van Bach in een goedkope versie kan gekocht worden in de supermarkt. Op diezelfde manier geloof ik dat je het authentiek werk van een auteur, als het kan met wat begeleidende duiding, aan de lezer moet aanbieden, uit eerlijkheid en fair-play, en niet vanuit een misplaatste volksverheffingsoperatie. Niet-bekende informatie uit onze literatuurschat openstellen voor de lezer is de bedoeling. Vandaag zijn wij bijvoorbeeld druk bezig met de inventarisering van de brieven van Herman De Coninck of de correspondentie tussen Stijn Streuvels en zijn Duitse uitgevers. De informatie die uit dat onderzoek volgt, werpt een heel ander licht op het werk en de totstandkoming ervan door beide schrijvers en is uiterst boeiende lectuur.

Maar toegegeven: het is pionierswerk, en nog niet iedereen is overtuigd. Het is mij bijvoorbeeld een raadsel hoe de Nederlandse Taalunie haar op stapel staande megalomane project 'Literaire Geschiedenis van de Nederlanden' kan uitbrengen, terwijl er niet eens een alomvattend inventaris bestaat van de Nederlandstalige literatuur. Ook de overheidssteun is geenszins een vanzelfsprekendheid op lange termijn. Maar gelukkig zijn er uitgevers, zoals uitgeverij Lannoo en Nijgh & Van Ditmar die meegaan in de filosofie. Dat is op zich al een belangrijke overwinning.

De recente leeseditie van 'De Leeuw van Vlaenderen' is anderzijds ook geen slechte zet vanuit marketing-oogpunt.

De aandacht met de viering van 700 jaar 1302 was uiteraard een welkome aanleiding voor de publicatie van deze leeseditie dit jaar, alhoewel er toch bijna twee jaar intensief voorbereidend werk aan vooraf ging.

Toegegeven, als collegestudent had ik de roman ook nooit zelf gelezen, al kende ik het wel, maar dan veeleer wegens haar connotatie met de Vlaamse beweging. Het was uiteindelijk de Leeuw van Vlaenderen die de Guldensporenslag van 11 juli 1302, op zich een niet zo bekende veldslag, een plaats gaf in de volkse verbeelding, waardoor onder meer 11 juli Vlaanderens officiële feestdag kon worden. Conscienses werk werd ook in de jaren '50 gretig aangeraakt door ondermeer de jeugdbewegingen en de toen geldende retoriek van 'Vlaenderen hernieuwen in Christus': de roman voorzag in een arsenaal aan historische mythen van het flamingantisme. Vlaming en katholiek zijn werd bij de KSA bijvoorbeeld gekoppeld aan symbolen en vertellingen uit de Middeleeuwen. Als actief KSA-lid heb ikzelf deze invulling niet langer meegemaakt, maar ik kende er wel de historische achtergrond van.

Het onderzoek dat ik afrondde maakte echter mogelijk om het boek met een zekere afstand en zonder vooringenomenheid te benaderen. De zoektocht naar en de studie van de verschillende drukken, volksuitgaven en bewerkingen werd op die manier een echte verovering van het origineel, de boeken en de handschriften op wat de volkscultuur en de herdruk-opdrachtgevers er uiteindelijk van gemaakt hebben.

Is Conscience misbruikt geweest?

In elk geval is 'De Leeuw van Vlaenderen' niet steeds even correct geïnterpreteerd geweest. Meteen komt ook het belang van de teksteditie, namelijk het zoeken naar de

sleutels in de verschillende drukken, opnieuw naar voor. Op aangeven van kanunnik Van Hemel zuiverde Conscience bijvoorbeeld de tweede druk (1843) van elk onbetamelijk woord en van pikante scènes. Jan Breydel gebruikte geen krachttermen meer. Waar in de eerste druk gezoend wordt, wordt in de tweede druk gebeden. Daarmee kreeg het boek 'een zedelijke quotering', zodat het voor alle leeftijden geschikt werd.

Op zich is 'De Leeuw van Vlaenderen' helemaal geen nationalistisch verhaal. In de recent verschenen leeseditie wordt nu ook het voorwoord opgenomen van Conscience, en daaruit blijkt dat de politiek toch maar een zeer beperkt aandeel krijgt. Conscience trekt er vooral van leer tegen de 'franskiljons' - en niet zozeer tegen de Walen -, en dan vooral tegen de Franstalige overheersing in België, opdat ook Nederlandstaligen 'ambten' zouden kunnen verwerven. Maar wie weet dat in die tijd een derde van de Vlamingen bedelaars waren, er een grote emigratie was van Vlaenderen naar het welvarende Maasbekken van Wallonië, en er een kleine laag geletterden was, beseft onmiddellijk dat Conscience helemaal geen 'volksrevolutie' of 'Vlaamse beweging' wilde instigeren. Hij heeft een zekere misinterpretatie dan ook zelf in de hand gewerkt, door geen duidelijk onderscheid te maken tussen 'franskiljons' en de Walen. Conscience profileerde zich integendeel als Belg, en pleit in de laatste alinea's van zijn voorwoord uitdrukkelijk koning Leopold I vrij van elke verantwoordelijkheid in verband met de taalproblematiek. Conscience was zelfs zeer optimistisch over Vlaenderen als hij schrijft: 'wat het was, wat het nu is, en wat het worden zal'. Maar in de roman zelf profileert hij zich als een overtuigd unionist.

'De Leeuw van Vlaenderen' zit qua uitwerking volledig in dezelfde sfeer van de toenmalige historische romans zoals die in Europa verschenen. Alleen geschoolde lezers-tijdsgenoten van Conscience hadden een probleem met zijn boek, omdat het in essentie een liefdesgeschiedenis betrof tussen Machteld van Bethune en Adolf van Nieuwland, veeleer dan een Vlaams epos over lafheid en dapperheid of trouw en verraad. Conscience huldigde als stelling dat waar de geschiedenis achterblijft, de auteur de invulling moet verzorgen. Deze eigen creatieve poëtica maakt van 'De Leeuw' dan ook een zeer leesbaar boek, dat veeleer leest als een soap. De verhaallijnen lopen door elkaar, je kan het boek onmogelijk samenvatten in zeventien alinea's zonder de lijn van het verhaal geweld aan te doen. Waar in het eerste hoofdstuk bijvoorbeeld de Fransen verliezen omdat ze op vreemd terrein zitten, komt dezelfde thematiek tot uiting in het laatste hoofdstuk bij de slag bij de Groeningebeeck of nog wanneer Breydel in het begin van de roman in het nauw gedreven wordt, verwijst het boek ook verder naar een gelijkaardige situatie.

Professor Johan Van Iseghem, schrijft terecht in een bundel van zeven essays dat nog in 2002 verschijnt over 'De Leeuw van Vlaenderen' dat het eerste hoofdstuk 'een briljante ouverture is op het gehele boek'.

Kan een teksteditur, die uiteindelijk vooral op een technische manier met literatuur omgaat, nog genieten van de literaire waarde van het boek op zich?

Vanzelfsprekend. Ik ben weliswaar een editiewetenschapper en geen literatuurwetenschapper, maar juist door het doorploegen van de ontstaansgeschiedenis van een tekst slaag je er in om mee te denken met de auteur en sommige zaken op te merken die je anders zouden ontgaan. De eerste alinea van 'De Leeuw van Vlaenderen' is een paragraaf waar Conscience behoorlijk op gezwoegd heeft. Door zijn kladschriften goed te bestuderen en te vergelijken met het uiteindelijke resultaat, dat dan ritmisch zeer juist zit, kun je ook het literair vakmanschap ten volle waarderen.

Maar ik geef toe dat ik bij het lezen van een boek steeds nakijk welke druk ik in handen heb.

Kris Declercq (Latijn-Grieks 1990)

- Hendrik CONSCIENCE, 'De Leeuw van Vlaenderen of de Slag der Gulden Sporen. Tekstkritische editie door Edward Vanhoutte, met een uitleiding door Karel Wauters. 2002, Tielt, Lannoo, 537 blz.
- Tot 31.12.2002 loopt in het AMVC-Letterenhuis te Antwerpen, Minderbroederstraat 22 de tentoonstelling 'Leeuwen van Vlaenderen. Hendrik Conscience in XIII hoofdstukken', waarbij het ontstaansverhaal van 'De Leeuw van Vlaenderen' aan de hand van originele handschriften, brieven en documenten wordt uiteengezet. Dinsdag t/m zondag 10-17 uur, maandagen en feestdagen gesloten. (www.antwerpen.be/cultuur/AMVC)

Merde! Of het moeizame schrijfproces.

De handschriften van Hendrik Conscience's *De Leeuw van Vlaenderen*.

In een lezing voor de *Koninklijke Vlaamsche Academie* in 1890 gaf August Snieiders een typering van het handschrift van die andere belangrijke Antwerpse schrijver uit de 19de eeuw, Hendrik Conscience: 'De korte en mollige hand bracht een klein, mager schrift voort, dat nooit hortend en stootend was. Het was integendeel vloeiend, fijn, schier vrouwelijk, gelijk de gevoelens die uit zijn gemoed stroomden.' Het komt me voor dat Snieiders waarschijnlijk alleen netafschriften van brieven - Conscience maakte nog kladjes wanneer hij een brief schreef - en drukklare handschriften gezien had, want wie het volledige documentaire materiaal rond *De Leeuw van Vlaenderen* inkijkt, leert de auteur kennen als een hard labeurend man die in horten en stoten de juiste toon probeert te vinden. De ductus getuigt nu eens van zeer felle emoties en frustraties, dan weer van het geconcentreerd doch relaxed schrijven.

Rond de jaarwisseling (1838) moet Conscience, na een intensieve studieronde aan zijn klad begonnen zijn. Hij probeert en pent: 'in den jare 1300 stond by Kortryk etc een sterk slot torentjes grachten etc bosschen etc schildwachten etc'. Niet echt wat je een vloeiende zin kunt noemen. Opnieuw dan maar: 'De zon had zich'. Schoon die zon. Maar toch misschien eerst die eerdere aanzet wat uitwerken? 'In den jare 1300 stond by Kortryk een sterk slot door Guy van Dampierre, ~~den~~ edelen grave van vlaendren gebouwd.' So what? Redelijk *boring* zo'n toeristische info-flash. Probeer het eens vanuit het standpunt van een karakter te bekijken, Rik! Take four:

'De pelgrim die in den jare 1300 door /in //door// de/ dalen van Cortryk wandelde, zag mylenver /van verre/ twee steenen naelden /torens/, met hunne /zwaeyende/ weerhanen boven de toppen der boomen als reuzen per /twee/ reuzen staen. Door de nieuwsgierigheid aeng voortgedreven spoede hy zich om den voet dezer arduinen naelden te bereiken, doch zyne voeten werden krachteloos en de torens vloten altyd voor hem weg.'

Dit leidt nergens naar toe. Ja, naar een roman die als de torens telkens *wegvlieden* als men dichterbij komt. Ridders zijn er nodig, en paarden die door dalen rennen, en een nieuw blad om dat allemaal op te schrijven: 'in den jare dertien honderd renden een tiental ridders door de dalen van etc.' Dat is beter, maar die zon moet terug, die ridders komen later wel. Laatste kans:

'De roode morgenzon blonk twijfelachtig in ~~den~~ /het/ oosten, en een en was nog met een lazuer kleed van /roode/ nachtwolken omgeven, terwyl haer glinsterend /zevenkleurig/ beeld zich /glinsterend/ in elken dauwdruppel herhaelde;'

De definitieve beginzin van *De Leeuw van Vlaenderen* stond op het papier. Met schrijven en schrappen stuurt Conscience zijn hoop ridders eerst door de dalen van Thourout, wat hij later verandert in Rousselaere, de ontmoeting met Jan Breydel ligt in het verschiet, het verhaal is begonnen, en zal zich met veel *etcetera*'s, schrappingen en herschrijvingen op 600 pagina's ontwikkelen. Ondertussen schrijft Conscience brieven vol vragen over Brugge - ou la maison de Jean Breydel? ou la maison de de Coninck? - en Kortrijk naar zijn contactpersonen ter plaatse, en onderneemt hij met zijn vriend De Laet een studietrip naar West-Vlaenderen om de open plaatsen in zijn handschrift met concrete en correcte informatie te kunnen aanvullen. Zijn *Notes du 13^e et 14^e Siecle* die hij tijdens zijn vooronderzoek opstelde en die een dertigtal pagina's citaten uit allerhande historische bronnen verzamelt, komen goed van pas en worden in de tekst verwerkt. Het documentaire bronnenmateriaal dat betrekkelijk volledig is overgeleverd laat ons toe de genese van Conscience's beroemde roman bijna volledig te reconstrueren. Aanvullende informatie vinden we in de briefwisseling van en aan Conscience die de grote verbrandingsactie van de schrijver in 1869 heeft overleefd. Naast het kladhandschrift en een heleboel aanvullingen, tweede versies, noten etc. is er ook een bijna volledig nethandschrift bewaard - slechts één blaadje met een toevoeging aan de tekst ontbreekt - dat Ferdinand Augustijn Snellaert op vraag van Conscience op 'taelfeilen' heeft nagekeken, en dat als drukkerskopij gebruikt werd om de eerste druk (1838) te zetten.

Bij het constitueren van de nieuwe tekstkritische editie van *De Leeuw van Vlaenderen* (Lannoo, 2002) wordt uitgegaan van de tekst zoals die in de eerste druk voorkomt, en op basis van tekstvergelijking met het overgeleverd handschriftelijk materiaal wordt die basistekst ontdaan van allerlei tekstcorrupties. Ook de volledige genese van de roman wordt in het onderzoek betrokken. En dat de schepping van de tekst zeer moeizaam is geweest, bewijst niet alleen het begin maar ook het einde van het schrijfproces. Voor het boek volledig kan afgewerkt worden, moet Conscience nog een inleidende opdracht schrijven voor Gustaf Wappers. Hij doet dit aan de hand van een brief die in de eerste druk met een passende typografie zal worden afgedrukt. Maar nergens in het handschrift zien we Conscience zo knoeien als hier. Zelfs de aanspreking van de brief blijkt zo'n groot probleem te zijn dat Conscience op verschillende blaadjes verschillende keren typografische varianten uitprobeert van de aanheffen 'Wel Edele heer' en 'Wel Edele heer en vriend'. Opeens wordt het Conscience teveel. Hij krijgt de vorm maar niet te pakken, en in grote dikke letters krast hij diagonaal over het papier 'merde!'. Alsof hij bij deze vloek betrapt is, legt hij zijn hand over het woord. Omdat de inkt nog nat is, wordt het woord half uitgewreven. De afdruk van de lijnen in Conscience's hand zorgen voor een wel erg letterlijke handtekening.

Edward Vanhoutte

in den jaer 1300 stond by Katelyk etc en stek etc
teringe grachten etc boppen de Scheldevaert etc

De zee had giet en

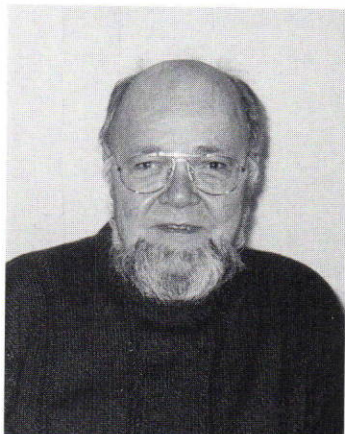
In den jaer 1300 stond by Katelyk en stek etc
door giet van Dampvrees, der elck graven van
slaender gebouwd.

De polder die in den jaer 1300 ^{en de dalen van}
bestond veranderde, ^{van twee twee steenen}
~~was~~ met hant meer hant kom de tuffen
der boeren al ^{streeke} ~~streeke~~ ^{steenen} steenen. Doot
te menigvuldigheid ^{vertoedene} ~~vertoedene~~ spide by giet
van den veet dezer arduin naelder te
bereiken, doot giet water merden draestaten.
en de boert alden altyd want hem weg

158 ^[158] ^{in de spogel van de polder}
Kort te geseen ^{in de polder} ~~in de polder~~
de polder of de polder ^{in de polder} ~~in de polder~~
by ^{in de polder} ~~in de polder~~
met dat ^{in de polder} ~~in de polder~~
het polder ^{in de polder} ~~in de polder~~
met de ^{in de polder} ~~in de polder~~
* als en meniger ^{in de polder} ~~in de polder~~

BESCHOUWINGEN BIJ EEN EMERITAAT

Een digitaal gesprek met Johan Nowé, professor-emeritus, via e-mail:
jan.nowe@planetinternet.be

Het levenslot heeft ons dikwijls samengegoid, Johan Nowé en mij. We waren van hetzelfde collegejaar - uitgangsjaar 1959 -, zwommen - of was het spartelden - samen in gewijde wateren, studeerden filosofie en Germaanse, en ontmoetten achteraf elkaar op promotierecepties waar twee van mijn kinderen hun diploma Germaanse in ontvangst mochten nemen...

Bij zijn emeritaat trok ik op (digitaal) interview bij deze voormalige 'primus' van retorica 1959, die als 'laureaat van de Grieks-Latijnse Humaniora' met de medaille van het Stadsbestuur om de hals, nog een serenade van de 'Koninklijke Stadsharmonie' op de pui van het oude Postgebouw in de Ooststraat - Johan was de zoon

van de 'residerende' postmeester - mocht in ontvangst nemen. Dat waren tijden waarin intelligentie en werkkraft nog waardig gevierd werden! Bij zijn emeritaat dacht ik aan een artikel voor 'Eertijds', waarin zowel *zijn* verdiensten aan bod zouden kunnen komen, als een beeld van de academische evolutie.

- **Johan, kan je misschien, als begin van dit interview, je collegeverleden wat situeren: 'markante' medeleerlingen en dito leraars van vroeger die je nog altijd in je geheugen hebt en van wie je je misschien afvraagt waar ze terecht gekomen zijn...**
- *Mijn collegetijd ligt natuurlijk in een reeds heel lang verleden. Het waren de preconciële 50-er jaren met nogal wat middeleeuwse toestanden op het college. Wat ik me nog best herinner is dat we heel veel tijd op het college doorbrachten: in de week van 's morgens vroeg voor de mis van 7 uur, daarna vlug naar huis voor een boterhammetje, dan terug tegen 8.20 u., middagpauze tot 13.30 u. en dan opnieuw les en erna nog de avondstudie tot 19 u. - of was het zelfs tot 19.30 u.? Ook op zondag werden we op het college verwacht: twee missen, morgenstudie en in de namiddag lof en opnieuw studie....Was de kinderziel dan zo in gevaar van zodra die maar één stap buiten het college vertoefde? De zonde loerde toen immers overal... zelfs de 'zonde-in-gedachten'... en wie kon altijd zijn gedachten beteuvelen?*
- **Johan, toch was er nog plaats voor heel wat creativiteit 'intra muros'. Je kon toestemming krijgen om uit de studie te verwijnen, of tijdens de speeltijd 'andere dingen' te doen dan tegen een kleffe gummibal te schoppen...**
- *Ja, de vele uren op school boden ons wel de gelegenheid om heel wat initiatieven op school te ontwikkelen. Wat mij betreft denk ik aan mijn activiteiten i.v.m. de ABN-kernen (ABN-week en dgl). Incidentele bezoeken aan West-Vlaamse scholen en KULAK leren*

mij dat dergelijke acties ook nu nog niet overbodig lijken! In prettige herinnering is mij ook de heropricting van Rodenbachs Lettergilde toen we in de retorica zaten. Ik mocht zelf de eerste voorzitter van die lettergilde zijn, we kwamen regelmatig bijeen om eigen werk voor te stellen (spreekbeurten), maar met de financiële steun van het Klein Seminarie konden we ook personaliteiten uitnodigen als Maria Rosseels en pater Marcel Brauns sj.

- Herinner je je nog leraars en medeleerlingen van toen?

- *Evident! Ik herinner me nog dat we, op enkele uitzonderingen na, steeds van priester-lerars les kregen, die het overigens niet altijd zo slecht deden. Toch 'druppelden' de eerste lekelaars reeds het college binnen: Walter Quintens voor Latijn en Grieks., en de vroeg overleden germanist Hubert Lemaire die ons de verbuiging van 'der, die, das' bijbracht en andere grammaticale perikelen via de lotgevallen van 'Bubi und Sonja', Heel pedagogisch heette het handboek toen 'Überhaupt nicht schwer', al vonden heel wat leerlingen van wel! Maar niet slagen voor Duits had toen nog weinig of geen invloed op het eindresultaat! Tekenen en lichamelijke opvoeding was toen al langer in handen van de leek: leraar Devos, Roland Librecht zorgden voor sport en gymnastiek, 'Stantje' Lobbestael - ja, hoe was zijn echte voornaam-, en Jef Bataillie leerden ons tekenen... Al konden de priesterlerars vaak niet het specifieke diploma voor hun opdracht voorleggen, toch compenseerde hun werkiyver en hun algemene opleiding tijdens de priesteropleiding, met succes dit tekort. Ik heb heel goede herinneringen aan Wilfried Pauwels, leraar geschiedenis, André Van Coillie, in de poësisklas, Joris Deleye voor Engels, André Modde die ons aardrijkskunde en zelfs sterrenkunde bijbracht en ons steeds weer moest duidelijk maken hoe het kwam dat, als er aan de ene kant van de aardbol ebbe is dat ditzelfde fenomeen zich dan ook aan de andere kant voordeed. Lode St.Martin was dan de welbespraakte muziekleraar die in het collegetoneel en in de 'Schola' zijn exuberante creativiteit kwijt kon.*

- Herinner je je nog klasgenoten van toen?

- *Ja, vooral de klasgenoten met wie ik, na de collegetijd, nog veel contact gehad heb. Jou natuurlijk, we trokken met de intern Arnold Provoost, die professor Archeologie werd, naar het noviciaat van de Jezuïeten in Drongen. Samen waren we alle drie in hetzelfde huis op kot in Leuven, in de Diestse straat. We zaten wel niet in dezelfde klas: er waren immers toen nog twee retorica's, een met André Modde en een met Eugene Janssens als titularis. Raf Parent zat wél in mijn klas. Ik herinner me dat hij eens zo erg door de les geboeid was en een grootse geeuwbui niet kon onderdrukken, zodat zijn kaak uit het gewricht sprong en hij zijn mond niet meer dicht kreeg. Hij werd dan ook prompt naar de dampige verpleegkelder onder de refter afgevoerd om alles weer te laten dichttimmeren. Andere klasgenoten of jaargenoten kan ik nog voor de geest roepen: Jozef Vandenbussche, Ludo Degryse, Jos Rommel, Jan Manhaeve, Michel Speybrouck, Willy Lammers, Jan Bulcke, Achiël Priem, en zoveel meer in dankbare herinnering.. Nog deze week heb ik in familiekring verteld over ons beruchte exploit hoe wij de hergeboorte van de zoeaven tot stand brachten door op de collegezolder de uniformen te roven, in café 'De Zouaaf' - ja, toen nog met een u gespeld, denk ik, - ons in die uniformen te wurmen en zo uitgedost op een aanhangwagen van een tractor ons van Dadizele naar Roeselare lieten voeren.*

- **Je was een echte studax, meen ik mij te herinneren... Wat is er zo allemaal aan bod gekomen in je studies. Wanneer ben je dan docent en professor geworden. Welke specialiteit...**
- *Mijn studieloopbaan was niet erg rechtlijnig: na een paar jaar Leuven ben ik naar het 'Europaseminarie' getogen om priester in Zweden te worden, maar ik ben niet verder dan Frankfurt geraakt, waar ik theologie heb gestudeerd. Dat bracht me in een goede positie om in Leuven germanist en allemanist te worden. Nog tijdens mijn studies heb ik in het secundair onderwijs interim-opdrachten vervuld, o.m. ook in 1967 gedurende het 3e trimester aan het Klein-Seminarie: ik gaf er les Latijn, Frans en godsdienst in vervanging van Paul Mol. Na mijn licentie kreeg ik in 1970 een beurs van het NFWO en doctoreerde 1976 over de moderne Duitse auteur Hans Henny Jahn (+1959). Omdat toen prof. Draye - de 'oude' Draye, niet de 'jonge' - vervroegd met emeritaat ging, kon ik zijn colleges van Oude Duitse Literatuur overnemen en heb ik me vooral in de Duitse literatuur van de middeleeuwen gespecialiseerd. Meer bepaald interesseerde ik mij voor het middeleeuws drama in Duitsland en West-Europa. Ik schreef daar een aantal artikels en ook een drietal boeken over (o.a.: "Wir wellen haben ein spil". Zur Geschichte des Dramas im deutschen Mittelalter (Acco, Leuven 1997), en: 'Nu hoort wat men u spelen zal'. Theater in de middeleeuwen. (Davidsfonds, Leuven 2000). Een hoogtepunt van dat onderzoek was wellicht de historische reconstructie van het Nederduitse paasspel uit Redentin (1464) in het Groot Begijnhof van Leuven in april 2000, in een regie van Sabine Reifer(vergezeld van een internationaal colloquium): een combinatie van onderzoek, onderwijs en dramaturgie.De grote belangstelling voor dit paasspel was een hart onder de riem: wetenschappelijk werk kon ook eens naar een breder publiek uitgedragen worden. Priester Jan Coghe, ook oud-leerling van het college en ook germanist en nu ook als docent verbonden aan de Faculteit Germaanse, had er een van de hoofdrollen in.*
- *Ik ben docent geworden in 1984 en hoogleraar in 1988. Naast de colleges over Oude Literatuur behoorden de colleges literatuur in de beide kandidaturen en de colleges en practica van de opleiding van leraars Duits tot mijn leeropdracht. Die laatste opgave bracht me naar zowat alle uithoeken van Vlaanderen: van De Panne en Poperinge naar Maaseik, verschillende keren ook naar het Klein Seminarie in Roeselare. Het was een arbeidsintensieve job die ik echter steeds graag heb gedaan, omwille van het praktische karakter ervan en het nauwe contact met leraars (vaak ex-medestudenten) en studenten. Het heeft me in elk geval geleerd dat het met het onderwijs in Vlaanderen lang niet zo slecht gaat als men soms beweert ...*
- **Men zegt soms dat de mentaliteit van 'de student' en 'de studentin' in de loop van de laatste decennia erg veranderd is. Heb jij dat gemerkt? Hoe zou je die verandering samenvatten: is het de 'inspanningsdrempel' die verlaagd is? Zijn ze meer afgeleid? Is 'kennis' ook niet veranderd in diezelfde tijdsloop. Heeft de computer niet een nieuwe kijk op 'kennis' gebracht.**
- *Wat die veranderingen bij de studenten betreft: een al oud zeer dat m.i. echter vaak overdreven wordt. Wanneer ik nu op ongeveer 30 jaar academisch onderwijs terugblik, moet ik bekennen dat de continuïteit veel groter is dan de verschillen, die er natuurlijk ook zijn. Uiteindelijk komen de meeste studenten nog altijd naar de universiteit om een diploma te verwerven en een beroep te leren; leraar, journalist, cultureel werker en dgl.*

Dat betekent dat ze ijverig studeren en vaak toch ook wel geïnteresseerd lijken in wat hen hier aangeboden wordt. De laatste jaren wellicht opnieuw méér dan bv. in de jaren 70. Toen was de contestatie wel groter, ook de belangstelling voor wat buiten de universiteit gebeurde. Thans lijken de studenten veelal vrij braaf te zijn en volgzzaam. Maar dat ligt misschien ook wel aan mijn perspectief: als je jong bent, heb je directer contact met de studenten en word je ook meer bij hun acties betrokken (zo herinner ik me dat ik actief deelnam aan acties omtrent El Salvador, Nicaragua en de vredesproblematiek). Op rijpere leeftijd doe je het zelf wat rustiger, en de studenten zullen je ook minder in hun acties betrekken; je bent dan meer een soort opa voor hen bij wie ze dan met andere problemen aankloppen. In elk geval stem ik niet in met de onheilsprofeten die beweren dat de studenten nu dommer of oppervlakkiger of luier geworden zijn dan vroeger. Het is natuurlijk zo dat bv. de faculteit Germaanse Filologie minder kwaliteitsstudenten aantrekt dan vroeger. Dat heeft uiteraard een weerslag op het peil; toch merk je anderzijds dat ze hun studies heel ernstig nemen.

Het meest veranderd zijn de studiemethodes: studenten blokken niet meer, leren niet meer uit het hoofd, verwerven dus minder parate kennis. Het accent ligt nu vooral op het vergaren en verwerken van informatie, niet op het instuderen ervan. Maar dat is allicht een tijdsfenomeen dat niet tot de universiteit beperkt blijft.

- **Heb je in de loop van je carrièrejaren nog voeling gehad met het Klein Seminarie. Is zo'n binding iets werkelijks of slechts romantiek van de oudere generatie die bijna dag en nacht, zondag-weekdag, in het college vertoefden...**
- *Op die vraag heb ik al min of meer geantwoord. Behalve professioneel, bij mijn bezoeken in het kader van de lerarenopleiding, heb ik niet zoveel contact met het Klein Seminarie meer gehad. Ik heb er eigenlijk ook niet zoveel behoefte toe gevoeld. Ik ben immers ook stilaan in het Leuvense geworteld geraakt, woon in de Dorpsstraat 7, in Oud-Heverlee. De behoefte naar contact met je jeugdijaren en je jeugdsituatie zal wel van persoon tot persoon afhangen. Nu, wanneer men wat ouder wordt en het wat rustiger aan doet, komen de herinneringen, en misschien ook wel het heimwee, weer wat sterker naar boven.... Wie weet zal dat ook ooit nog wel eens uitmonden in een wat intiemer contact. Dit 'interview' is misschien al een eerste stap in die richting...*

*Joost Vanbrussel
Retorica 1959*

Caleidoscoop

Naar aanleiding van het gemengd worden van de lagere school hadden wij een GESPREK MET KARL VANHUYSE, DE NIEUWE DIRECTEUR.

Karl Vanhuysse

Karl Vanhuysse werd op 1 september 2001 directeur van de lagere jongensschool van 't College, Klein Seminarie. Hij volgde de Heer Geert Debusschere op. Ondertussen is de lagere school gemengd geworden. Een nieuwe stap in de geschiedenis van wat één der laatste niet gemengde lagere scholen van Vlaanderen was.

Ik ben mijn schoolloopbaan als kleuter begonnen in de Mariaschool in Roeselare. Mijn moeder vertelde vaak dat we toen met

43 kinderen in de eerste kleuterklas zaten. Er was toen nog helemaal geen sprake van extra zorg voor de allerkleinsten. Uit de derde kleuterklas herinner ik mij wel de weefmatjes die we maakten en die met moederdag aan een trotse moeder werd geschonken. Ook al lag het jaren op de piano thuis, mij had het alleen een afkeer voor naalden en wol bezorgd.

Mijn lagere school liep ik in de Stadsjongensschool. Alle jongens uit onze buurt verzamelden in de Ooststraat om samen langs de Kleine Bassin naar school te lopen. Het was voor mij een mooie tijd. Tot op vandaag herinner ik mij van dat schoolgebouw die grote inkomzaal. Ik zou er later met mijn kinderkoor optreden. Van de meesters herinner ik mij vooral diegenen die boeiend konden vertellen. Ook de goede punten die we mochten inwisselen bij meneer directeur behoren tot de aangename herinneringen uit die tijd. Er was toen precies meer rust... of waren we als kinderen veel onbezorgder?

Het zevende leerjaar moest ik "in het college doen" van mijn vader. Daar leerde je immers echt Frans. We zaten met 14 in een klein klasje helemaal weg van de lagere school. Meester Dewulf deed ontzettend zijn best om die 14 knapen nog wat bij te brengen. Eén keer in de week kregen we godsdienstles van een priester (P. Vanhalst).

Het zevende leerjaar was niet mijn eerste ervaring met het College! Ik had toen al heel wat over die school gehoord. Mijn grootouders hadden immers in het College gewoond. Mijn grootvader gaf er les in de tuinbouwschool en was er medeoprichter van. Van mijn vader kreeg ik heel wat verhalen te horen over de "botanic", de serres, de welriekende kelders,... Tijdens de oorlog hadden ze heel wat meegemaakt in dat college; goed voor vele uren vertellen aan de hand van foto's uit het album.

Ik bleef in het college. Ik stapte de moderne afdeling binnen. De grote studie met vooraan

Luc Vanneste en later Willy Vandecasteele laten nog steeds een bijzondere indruk op mij na: het was er muisstil met zo'n bende mannen. In dat eerste jaar al werd ik gevraagd om een orkestje te leiden. Arnold Loose leerde me de knepen van het vak. Ik ben hem daar nog steeds dankbaar voor. Het zou het begin van een lange carrière zijn als dirigent. Zes jaar lang stond ik elke week vooraan in de kerk. Hoe ouder de leerlingen werden (en ik dus ook) hoe stiller ze zongen...

Het was de tijd waarin vele nieuwe gezichten toekwamen: André Vanholle, Willy Vandecasteele, Marc Dehem... Maar ook vaste waarden sloegen prent ... de fysicalessen van Lumomba, de gymlessen van Anquetil,... Later zou ik bijzonder geboeid worden door leraars als J.P. Vyncke, J. Verschaeve, P. Perquy, P. Thoen,... stuk voor stuk mensen die bepalend geweest zijn voor keuzes die ik later zou maken. Ik mag terugkijken op zes mooie jaren in het college! Iets om toch dankbaar om te zijn.

Na mijn collegetijd trok in naar Torhout. Ik zou onderwijzer worden. Die twee jaren vlogen voorbij. En in 1978 studeerde ik af. Ik kon onmiddellijk aan de slag maar moest kiezen tussen de Stadsschool en het College. Een moeilijk beslissing! Ik koos de "kleinschaligheid" van de Stadsschool, Bruggesteeweg.

Aanvankelijk was ik er de enige jonge leerkracht. Ik stond voor de tweede klas. Na mijn legerdienst mocht ik er terugkeren. Samen met Piet Sercu heb ik er zeer mooie jaren gekend in het eerste leerjaar, misschien wel de allerschoonste van mijn loopbaan. Toen de scholen uit hun voegen barstten, ben ik nog twee jaar tewerkgesteld geweest in de Leeuwerikstraat.

Op 1 september 1989 werd ik aangesteld in Oekene als directeur met lesopdracht. Ik kende de school helemaal niet. Een totaal nieuwe uitdaging. Met dat team heb ik 11 schooljaren mogen samenwerken. We hebben "samen" gebouwd aan onze "ark", een school met een heel eigentijdse visie. Van kleuter tot zesde leerjaar was er een stroming voelbaar die we samen in beweging hebben gezet. God, wat hebben we daar één en ander uit de grond gestampt! Het was vaak zwoegen om met heel beperkte middelen te "varen". Maar het enthousiasme van mijn ploeg "meevaarders", hebben me steeds verder doen geloven in die droom. Ik geloofde dat die droom en die stroming nooit zouden ophouden, ook al zou het roer door iemand anders in handen genomen worden.

En dat gebeurde ook op 1 september 2001. Toen werd ik benoemd als directeur van de lagere school in het Klein Seminarie.

Onmiddellijk heb ik gevoeld dat ik welgekomen was. Na een jaar van zoeken en aftasten was ik klaar voor de grote uitdaging: het gemengd onderwijs dat er komen moest in de Zuidstraat en Nonnenstraat.

Met "gemengde" gevoelens maar met vastberadenheid werd die stap gezet. We geloofden in ons project! Al in mei werd het eerste meisje ingeschreven. Op 1 september mochten we 11 meisjes verwelkomen die samen met 20 jongens zorgden voor twee klassen.

Ook al beseffen we dat we het in de toekomst als centrumschool niet gemakkelijk zullen hebben, toch blijven we gaan voor ons project: eerst en vooral degelijk onderwijs brengen, vanuit een duidelijke keuze voor evangelische waarden (want de bijzondere zorg die we besteden aan kinderen met leermoeilijkheden blijven we in ons hart bewa(k)ren).

Het eerste leerjaar ... gemengd.

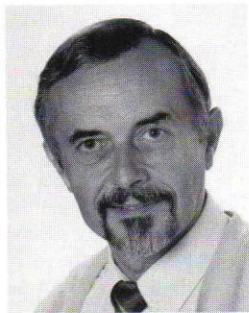
Ik ben blij dat ik op het college een zeer open communicatie mag ondervinden tussen de collega's en mezelf maar ook met mijn collega's directeurs van de Campus. Deze communicatie vind ik zeer belangrijk. Ik maak er zeker tijd voor in het bijzonder voor de zorgvragen van kinderen en ouders.

Wat me ook opvalt in deze school is de echtheid en de authenticiteit. Dat maakt van onze school een "eigen"aard"ige" school. Om deze echtheid meer gestalte te geven, staan we op een gezonde kritische manier open voor wat aan vernieuwing op ons af komt. Zo gaan we de toekomst tegemoet! Zeker weten!

*Karl Vanhuyse
Mod.-Wet. 1976*

DE SPADE IN DE GROTE OORLOG EN IN ZOVEEL MEER.

EEN GESPREK MET GERMANIST AUREL SERCU

Het is altijd boeiend na tientallen jaren een medestudent terug te zien. Ik had Aurel, sinds onze gezamenlijke studietijd in de Germaanse Filologie in Leuven, niet meer ontmoet, tot recent bij twee gelegenheden: op een poëzieavond in Boezinge, waarbij hij het werk van een plaatselijke dichter toelichtte, en op een Kiwani-avond in Roeselare waarop hij een voordracht gaf over... slagveldarcheologie. Deze vreemde combinatie boeide mij zo dat ik hem via het zoekprogramma Google met het trefwoord 'The Diggers' opnieuw kon opsporen en deze oudleerling, die als 'laureaat Grieks-Latijnse Humaniora' in 1964 de collegepoort achter zich dichttrok, tot volgend interview kon bewegen.

- Geboren in 1945. De collegetijd ligt dus toch al een hele tijd achter je?

In 1958, na mijn lagere school, had mijn moeder het uitstekende idee om mij naar het Klein Seminarie te sturen. Zeer tot ongenoegen van mijn grootvader, overtuigd socialist. ("Ze gaan er 'n paster van maken!"). Ik doorliep er met overtuiging en plezier de Latijns-Griekse - zeer goede keuze, want ik was en ben erg taalgericht - en studeerde af in 1964. Met behoorlijk resultaat, mag ik zeggen, want ik mocht bij de afzwaai een mooie medaille in ontvangst nemen. Mijn studies zijn er dus vlekkeloos en moeiteloos verlopen. (Afgezien dan wat scheikunde betreft, waar ik wel een mini-trauma aan overgehouden heb).

Van tijd tot tijd bekijk ik nog wel eens de klasfoto's van toen, en telkenjare met wat meer weemoed. Niet echt abnormaal, neem ik aan. Wat ik daarbij vaststel: al die kameraden van toen die ik sindsdien nauwelijks nog gezien heb. Ook enkelen die er niet meer zijn ... Maar ja, hoe gaat het: na mijn universiteitstijd heb ik meteen Roeselare verlaten en ik ben de stad eigenlijk toch wel ontgroeid.

En toch herken ik ze nog bijna allemaal. Uiteraard ook de klassenleraren: EE.HH. Stubbe (1ste jaar), Petillion (3de), Vancoillie en Depaepe (5de), Debaere (6de), en de heren Verfaillie (2de) en Quintens (4de). Dat laatstgenoemde nog heel levendig in de herinnering blijft, zal ook wel bij andere generatiegenoten van mij het geval zijn. Wat mij betreft ook onze toen kersverse klastitularis in het 3de jaar, E.H. Antoon Petillion, zoon van de Boezingse burgemeester, en later pastoor in Alveringem. Toen vond ik er zelfs iets grappigs en vertederends aan: afkomstig van Boezinge! Of all places... Wist ik veel dat ik er 14 jaar later zelf ging wonen... En aarden. Ook in de betekenis van 'in de aarde wroeten'. Geobsedeerd dan nog.

- En dan naar de universiteit?

Na mijn collegetijd volgden 4 jaar Germaanse filologie. In Leuven uiteraard, wat toen vanzelfsprekend was. Van 1964 tot 1968 dus. De woelige jaren. Maar de ware maatschappelijke betekenis daarvan besef je pas achteraf. Zoals met zoveel zaken wordt ook dat wel eens buiten proportie opgeblazen, gemythiseerd. Op zo'n moment denk je niet: hier wordt Belgische geschiedenis geschreven. Eigenlijk associeer ik die gebeurtenissen vooral met het feit dat in mei '67 de cursussen opgeheven werden, om pas opnieuw te starten bij het volgende academiejaar, in oktober. En aangezien er in die tijd voor de germanisten in de 1ste licentie sowieso al geen examens waren, was er een zee van vrije tijd. Hoewel, die 5 maanden werden natuurlijk ook nuttig gebruikt om de licentiaatsverhandeling te doen opschieten.

- En dan aan de andere kant van de barrière: vóór de klas?

Inderdaad: onderwijs. Wie Germaanse studeerde, kwam in die tijd automatisch weer tussen de vier klasmuren terecht. Ik was twee weken na de proclamatie al getrouwd, en

volgde mijn vrouw naar Oostduinkerke. Maar voor mijn job kwam ik terecht in Ieper, bij de "Roesbrugge Dames". Voluit en officieel: "Onze-Lieve-Vrouw-ter-Nieuwe-Plant". En ik zou er heel mijn onderwijsloopbaan blijven. Bij de meisjes dus. Wat mij aanvankelijk toch wel een beetje onwennig en zelfs wat onbehaaglijk maakte. (Wie weet, misschien een gevolg van mijn collegeopvoeding?) Maar ik heb me al vlug gelukkig geprezen dat ik voor een vrouwelijk publiek stond. Al is het maar omdat je met meisjes op die leeftijd (16-18 jaar dus) ten slotte op een veel volwassener manier kan omgaan. De laatste 2 jaar van mijn carrière kwamen er dan een handvol jongens in de klas. En dat was een heuse openbaring. Al is het in de eerste plaats wegens de kansen die de confrontatie der seksen binnen de lessen biedt voor mijn vakken (Nederlands en Engels).

Hoewel een onderwijsloopbaan een uitstekende keuze gebleken is, heb ik er in 2000, na 32 jaar, een vroegtijdig punt achter gezet. Als 55-jarige TBS'er. Waarom niet gebleven tot 60? Zeker geen geval van burn-out, want tot de laatste minuut heb ik vol enthousiasme voor de klas gestaan. Waarom dan wel? Ach, om tal van heel gevarieerde redenen. Persoonlijke, financiële, familiale, filosofische, het speelt allemaal mee als je een aantal zaken op de weegschaal legt. Laten we maar zeggen: ook het groeiend besef dat er eigenlijk in het leven iets is dat nóg interessanter is dan les geven : namelijk géén les geven.

- *Betekende dit abrupte einde niet het bekende en gevreesde 'zwarte gat' voor jou?*

Heel zeker niet! Het is precies omdat ik aanvoelde dat ik meedogenloos in een zwart gat gezogen werd, dat ik er mee ophield. Onderschat de moeilijkheid niet om zelfontplooiing te combineren met een heel gewetensvolle aanpak van de onderwijsopdracht: die laatste neemt werkelijk zowat al je tijd en energie in beslag. Zelfs je persoon. Anderen zullen daar misschien geen last van hebben, maar ik wel dus. Wat m.a.w. bij m'n beslissing zeker ook een grote rol gespeeld heeft, was mijn hobby die mij de laatste jaren erg in beslag nam, maar waar ik echt onvoldoende tijd kon voor vrijmaken. En die hobby - ondertussen een passie - is de Grote Oorlog. Het heeft zeker te maken met mijn belangstelling voor lokale geschiedenis. Ik ben in 1971 dus in Boezinge, noordelijke deelgemeente van Ieper, komen wonen. En je kan er natuurlijk niet naast kijken: in het Ieperse is de Eerste Wereldoorlog nog alomtegenwoordig. Niet in het minst door de vele grote en kleine vooral Britse militaire begraafplaatsen.

Maar wat mij vooral aansprak was het tastbare van die Grote Oorlog, die op veel plaatsen gewoon maar een spade diep steekt. In 1992 maakte ik kennis met enkele amateur-archeologen, fanaten die in het Ieperse zochten naar sporen van de Grote Oorlog, met schop en spade en metaaldetector. Wat zeker een geweldige indruk gemaakt heeft, was een bezoek aan een heuse Britse dug-out uit 1917, hier in Boezinge, die door de toenmalige groep leeggepompt en geëxploreerd werd. Als je zo'n ondergrondse ruimte (10 meter diep) als een van de eersten betreedt, als je beseft dat niemand die betreden heeft in de voorbije 75 jaar, als je ziet hoe het a.h.w. gestolde verleden zich ontvouwt - tafels, stoelen, wapens, kleren,... - dan kan je niet anders dan daar zwaar van onder de indruk komen. En toen ik in 2000 een punt zette achter mijn schoolcarrière, was dat dan ook voor een groot deel om mij voltijds te kunnen wijden aan wat me de voorbije jaren ongemeen sterk gefascineerd had : het tastbare van dat oorlogsverleden ... Optrekken met de collega's Diggers ... Wroeten in de aarde, ploeteren in de modder ... Loopgraven blootleggen ... Wapens en gebruiksvoorwerpen en diverse militaria aantreffen van de soldaten die hier gestreden hebben ... En ook gesneuveld.

De voorbije jaren zijn we bijna uitsluitend actief geweest hier in Boezinge, op een industrieterrein in aanleg. Tot op heden hebben we er resten gevonden van 154 gesneuvelden, waarvan helaas niettegenstaande verwoede pogingen maar één geïdentificeerd kon worden. Dat dankzij onze groep die jongens na 85 jaar toch nog een laatste rustplaats krijgen bij hun kameraden op de militaire begraafplaatsen, is iets dat ons vervult met veel voldoening. Ook dat wij zoveel erkentelijkheid krijgen daarin van Britse bezoekers. Onvoorstelbaar hoe de Britten nog emotioneel betrokken zijn bij die

wereldbrand die hier aan het Westelijk front aan honderdduizenden van hen het leven gekost heeft of hen voor de rest van hun dagen getekend heeft.

- *Jullie groep de 'Diggers' is inderdaad enkele keren in het nieuws gekomen. Als we ons niet vergissen : een bepaalde keer niet erg positief?*

Die Britse belangstelling voor ons is inderdaad ooit wel even anders geweest. Twee jaar geleden nodigden wij zelf een Britse cameraploeg uit die in het leperse verbleef, om een opgraving van twee Britse gesneuvelden bij te wonen. Veel dankbaarheid hebben we daar zeker niet voor gehad. Wisten wij veel dat ze in de streek op zoek waren naar plundersaars van stoffelijke resten! Toen zij die niet aantroffen, hebben ze er niks beters op gevonden dan ons, hun gastheren, simpelweg te portretteren als 'Aasgieren van de Slagvelden', met allerlei insinuaties en een heel arsenaal trucs in de beste Britse tabloidtraditie. Ik heb de leerlingen steeds voorgehouden dat ze heel voorzichtig moesten zijn met de manipulatie-technieken van de media, maar ik had pas de schoolpoort achter me dichtgeklapt, of ik liep er zelf met wijdopen ogen in!

Toen 'Battlefield Scavengers' in november 2000 op de Britse (commerciële) tv uitgezonden werd, rees er een storm van verontwaardiging, zelfs op hoger diplomatiek en ministerieel niveau. Maar we hebben flink van ons afgebeten, aangetoond dat ons niks te verwijten viel, en met succes klacht ingediend bij een Britse commissie die waakt over journalistieke deontologie. Ondertussen zijn we dan ook helemaal gerehabiliteerd. We kregen van WTV - Focus een jaar geleden voorwaar de award 'West-Vlamingen van 2001'. En wat onze grootste erkenning was: de uitzending in maart 2002 van een BBC-programma over onze groep en het Boezingse slagveld dat we de voorbije jaren geprospecteerd hebben! Een project waarvoor we ons met hart en ziel ingezet hadden. De vele honderden (uitsluitend positieve) reacties die we vanuit het Verenigd Koninkrijk mochten ontvangen waren werkelijk overstelpend. Een stortvloed! Normaal zou 'The Forgotten Battlefield' midden november 2002 uitgezonden worden zijn op Canvas, maar auteursrechtenproblemen hebben helaas roet in het eten gegooid. In Australië is het op de buis gekomen. Maar daar waar het slagveld lag, in Vlaanderen, daar kan het (voorlopig?) niet.

Met die slagveldarcheologie ben ik eigenlijk iedere dag bezig. Opzoeken wat hier in dat noordelijke stukje van de leperse Sallient gebeurd is, proberen de identiteit te achterhalen van gesneuvelden, research op alle mogelijke vlakken, de vele tientallen contacten

De slagveldarcheologen De Diggers aan het werk Boezinge. Even pauzeren tijdens het blootleggen van een Duitse versterkte post in mei 2001. Aurel Sercu is de derde van links.

onderhouden die door onze activiteit gegroeid zijn in het buitenland... Ook onze website onderhouden... (Wie een kijkje wil komen nemen : www.diggers.be) Momenteel zijn we volop bezig aan de restauratie van een stuk loopgraaf in Boezinge, een project in samenwerking met de Stad Ieper.

Hoe het te verklaren is dat men zoveel tijd en energie kan steken, in weer en wind, in iets dat tenslotte al 85 jaar geschiedenis is? Eigenlijk is er maar één antwoord : zien wat voor menselijke tragedie die Grote Oorlog geweest is, is iets wat niet loslaat. Gebeten zijn door die microbe is ongeneeslijk.

- Die belangstelling neemt toch niet ál je vrije tijd in beslag?

Momenteel is er nog iets anders dat me erg bezighoudt: spelling. Kort na het ontstaan van de dicteerage vroeg de huidige voorzitter van Davidsfonds-Ieper me of ik er iets voor voelde om eens een opgave ineen te steken voor een plaatselijk DF-dictee. Ik kon toen echt niet vermoeden dat het uiteindelijk zou uitgroeien tot een "karwei" op nationaal niveau. Het lokale initiatief van 1993 werd immers in 1995 opgetild tot een DF-evenement op Vlaams niveau: het "Groot Nederlands Dictee". (Niet te verwarren met het Groot Dictee der Nederlandse Taal in Den Haag, dat in december op tv komt.) Een evenement waarvoor bij de editie 2002 achtduizend deelnemers zich inschreven. Met voorrondes (straks op 15 februari 2003), een Nationale Finale (15 maart, in het Parlement), met deelnemers ook uit Nederland en zelfs Zuid-Afrika, en sinds enkele jaren ook met verschillende leeftijdscategorieën (waarvan ik alleen de 3 hoogste voor mijn rekening neem).

Spelling houdt me inderdaad vooral in de periode december - maart sterk bezig, maar ik ben de eerste om het ook te relativiseren. Het is gewoon een uitdaging: mezelf tegen die bollebozen die het Groene Boekje en de Van Dale van buiten leren. (En dat is eigenlijk nauwelijks een overdrijving). Zelf zou ik nooit aan een dictee deelnemen, maar er een ineenknutselen, dat boeit me wel. Maar het is ook een stresserende zaak, want sommige deelnemers, zeker in de Specialistencategorie, zijn werkelijk zware kanonnen. Om hen fouten te laten maken mag je ook het zware geschut laten aanrukken.

En zo houdt een mens zich bezig en de geest werkzaam. Want als er iets is dat ik totaal niet ken, dan is het : verveling.

*Aurel Sercu
Grieks-Latijnse 1964
(interview Joost Vanbrussel)*

KLAS 4LGB 60-61 - De Lat.-Gr. B, 1960-61. Mochten klassenleraar Antoon Petillion flankeren op de eerste rij: (vlnr) Godfried Werbrouck, Rik Herman, Aurel Sercu, Filip Dejonghe, Ignace Maes en Paul Vandewalle.

In de bres

AMAAT VYNCKEFONDS EN DE CASUS LIEVENS

Toen meneer Lode Monbaliu, binnen het kader van de oud-leerlingenbond, het Amaat Vynckefonds als voorstel presenteerde, voelde iedereen in zijn woorden een reeds lang gekoesterde droom, een diep ingewortelde missiegeest. Amaat Vyncke was voor Lode een oud-leerling van het Klein Seminarie, een pauselijk zoeaaf, een missionaris van de bovenste plank. Wat is er toch gebeurd in die 19e eeuw dat de kerk zo'n impact kon krijgen op de studerende jeugd? Waar lag de oorsprong van een nieuw ontluikende missionaire geestdrift? Het ging zelfs gepaard met een opbloei van Vlaamse gezindheid waarvan Rodenbach het boegbeeld geworden is. De strijd voor de Vlaamse taal was ingezet en het heeft water en bloed gekost. Het Roeselaarse Klein Seminarie was zelfs een centraal punt in die "storinge". Het is er zelfs in geslaagd grote figuren voort te brengen.

We kunnen op vandaag, dat alles schokschouderend afwimpelen als de tijd van romantiek en naïviteit. Vandaag zijn we nuchter geworden en meer zakelijk. Maar misschien hebben we al te veel bladeren en takken van de boom laten vallen...

Lode animeerde stillekes zijn Amaat Vynckefonds. Het moet een goed initiatief geweest zijn, aangezien het 20 jaar later denkt aan een feestviering (in 2003). Dat Vynckefonds bleef jong. Er was bij tijd en stond een wijziging in de beheerraad - kwestie van verjonging -, er was aanpassing van de gewijzigde maatschappelijke evolutie. Lode bleef de animator, gesteund door Dr. Vermeersch, voorzitter van de vzw van bij de stichting. De oud-leerlingen-missionarissen werden niet vergeten. Het fonds kreeg onderussen de erkenning als N.G.O., maar daarmee moesten de gesteunde missionarissen een duidelijk project van ontwikkelingshulp voorleggen. Het evangelie wordt ten andere al lang verkondigd, hand in hand gaande met ontwikkelingshulp... Toch was het niet mijn bedoeling hier een historiek van het Amaat Vynckefonds op te maken. Maar...

"Pater Constant Lievens" kwam heel onverwacht binnen. Er werd een aanvraag gepland voor de zaligverklaring van Lievens. Het Amaat Vynckefonds heeft zich spontaan, zonder enige discussie, geplaatst bij de "petitioners", de aanvragers (zie "Eertijds" vorige nummers). Toen de officiële opening van de casus Lievens te Moorslede plaats vond (15/03/01) en de eedaflegging voor de heren van de diocesane rechtbank voorbij was, heeft Lode, als afgevaardigde-beheerder van het Amaat Vynckefonds, antwoord gegeven op de vraag: Waarom hebben wij ons geëngageerd voor die mogelijke zaligverklaring van Lievens? Lode kende Lievens beter dan veel aanwezigen. Hij had over Lievens een boek geschreven (1983). Hij had Lievens weer in de missionaire aandacht gebracht. Maar ook dat is geschiedenis geworden (want het boek is uitgeput, al is het nog te vinden in elke goeie bibliotheek). Vreemd misschien, maar kort geleden ontving ik een brief van een

Indische seminarist (4e jaar theologie) die vroeg naar documentatie over Lievens. Hij zou er een script over maken. Hij verzamelde de nodige documentatie. India is Lievens toch niet vergeten. Vorig jaar nog verscheen in India alweer een boek over Lievens (in het Engels natuurlijk). Een Provinciaal van de Jezuïeten die het schreef heeft de publicatie van dit boek niet meegemaakt... hij is plots overleden. Moeten wij nog verder gaan en bv. Het missiegebied van Gumla bezoeken, dan zouden wij daar een heel gebied vinden dat "modern" geëvolueerd is maar de inwoners weten heel goed dat zij dat te danken hebben aan de Libin Saheb Father Lievens. Wij vermelden dat zo maar, terwijl wij goed weten dat het basiswerk van Lievens aldaar wordt gedaan door opvolgers van Pater Van Nuffel, die tot op vandaag actief is in Gumla, terwijl zijn gezondheid al een beetje verzwakt is. Nee, daar is Lievens niet vergeten, de grote missionaris uit Vlaanderen!

Ik blijf nog even bij Lievens. Misschien denkt u: wij horen er niets meer van. En toch wordt aan die voorbereiding van een zaligverklaring doorgewerkt... misschien achter de schermen. Want er duiken heel wat "kleinigheden" op waarmee moet rekening gehouden worden. En telkens weer moet Rome geraadpleegd worden voor die kleine details. We mogen geen fouten maken. De postulator schreef niet zo lang geleden in het parochieblad dat de hele zaak nog wel enkele jaren zal aanslepen! Het zal een zaak zijn van volharden en doorhouden.

Ik denk daarbij aan Lievens, die ooit student was aan het Klein Seminarie, die daar aankwam voor de zesde Latijnse van die tijd, toen het schooljaar reeds veertien dagen was gestart. Een schuchter manneke van te lande viel binnen in een groep Franssprekende jonge "heertjes" van de Roeselaarse burgerij. En Lievens kende wel een beetje Frans, maar onvoldoende om zich uit te drukken. Hij had zijn lagere school niet uitgedaan. Hij moest aanvankelijk thuis blijven om te helpen op de boerderij. Hij werd koewachter. De geestelijkheid van de parochie is er tussen gekomen en met steun van enkele weldoeners kon Lievens dan toch verder studeren. Dat eerste collegejaar was succes. Wij zouden eraan toevoegen met woorden van vandaag: hij werd door zijn klasmakkers "gepest". Constant voelde er zich zo alléén. Maar hij bleef er, zweeg en bad. Hij kon toch zijn weldoeners niet ontgoochelen. Het volgende schooljaar kwam hij bij de eersten uit. En zijn "surveillant" had al opgemerkt dat er in dat manneke veel dynamiek zat. Hij werd de geestelijke leider van Lievens. Het zou een lang verhaal kunnen worden om Lievens doorheen die collegejaren te volgen. Toch moeten wij even aandacht geven aan de figuur van Hugo Verriest, zijn leraar Retorica. Ik citeer hier uit R. Buyse, Het Klein Seminarie van Rousselaere, 1909, p90, overgenomen uit R. Houthaevae, Een leven als een wervelwind, nota 52 bij hoofdstuk II: "Lievens en Adriaans waren studenten, geen blokkers, geen van buiten leerders - ten andere met Verriest wist men van geen van buiten leeren; hij sprak niet tot het geheugen, maar tot het hert en tot den geest en zei gelijk Gezelle "Fermes vos livres" - maar studenten in den vollen zin van 't woord, die zich wilden rekenschap geven van den waarom der zaken en die de studie van een ontwerp slechts dan verlieten als zij het klaar, net afgebeeld en afgetoetst in den kop droegen... Lievens was een wondere jongen. Weinig van zeps... met droomerige oogen die altijd gericht in de duideloze ruimte schenen de afstanden te meten die hem scheidden van een ver afgelegd ideaal, voor 't welk hij wenschte zijne krachten te verspillen en zijn leven te laten." (zie ook: H. Verriest, 20 Vlaamse koppen).

Toen Lievens op zijn missiepost te Torpa kwam en daarna Ranchi had als centrale post, waren de bekeringen in een stroomversnelling gekomen. En Lievens beseftte maar al te goed dat er nu voor de kinderen van die nieuwe christenen ook scholen moesten gebouwd worden. Scholen als middel voor onderricht, maar ook om onrechtstreeks de volwassenen aan te moedigen tot leren lezen en schrijven. Lievens had er echter het geld niet voor. Hij schikte dan een paar klasjes in de open lucht of onder een afdak en nadien dan in een hut (die tevens als kapel moest kunnen dienst doen). En dan leerkrachten vinden! Hij pikte zelf een paar min of meer geschikte catechisten uit en gaf ze een heel summiere opleiding om les te kunnen geven, aanvankelijk vooral godsdienstles.

We kunnen hier wel best vermoeden dat Lievens doorheen zijn scholenzorg terug dacht aan "zijn" schooltje destijds te Moorslede. Hij had er zelf maar enkele klassen gevolgd. Hij was wel naar de zondagschool gegaan waar de leerlingen die, omwille van familiale omstandigheden tijdens de week niet naar school gingen, toch een paar uurtjes konden volgen. In die zondagschool heeft de pastoor dat knap verstand van Lievens ontdekt. Toch was Lievens aan dat schooltje van Moorslede gehecht. In een paar brieven die hij vanuit India naar zijn thuis stuurde laat hij de groeten overbrengen aan zijn Meester Valckenaere, die dan reeds hoofdonderwijzer was (vooral omdat hij geen goede klasmeeester was). Lievens hield van die man. En meteen hoopte hij dat die schoolkinderen iets zouden ondernemen ten gunste van zijn werk en voor zijn scholengebouw. De missiegeest moest in die school ook binnengeraken, en kinderen zullen ook graag, als zij daarvoor aangesproken worden, initiatief nemen ten gunste van hun Moorsleedse missionaris. Lievens hoopte maar...

Het onderwijs kreeg aandacht van het volk van Lievens... het is met de jaren uitgebloeid tot zoveel degelijke scholen, colleges en zelfs universiteit. Vandaag dragen die scholen nog de naam van Lievens of een naam die aan die man herinnert. Lievens wist wat hij wilde: het geloof zou maar stand kunnen houden als het geloofsonderricht verzekerd was.

De schuchterheid, de bedeesdheid waarvan Lievens altijd zo'n last had, was helemaal verdwenen, was overwonnen. Van die last doorheen de jaren, zei hij nog niet zo lang voor zijn dood: "Timidity proceeds for the greater part from inordinated self-love", een bekentenis, heel open, en tegelijk een teken van zijn persoonlijke overwinning.

*Frans Herpels
Retorica 1946*

AMAAT VYNCKEFONDS: VERSLAG VERGADERING VAN 1 OKTOBER 2002

1. Aanwezig: G. Coghe, M. Dehem, J.M. Demeester, L. Foulon, H. Laridon, L. Monbaliu, A. Vermeersch, J. Vermeersch, J.P. Vyncke.

2. Verontschuldigd: G. Cosaert, M. Debryne, W. Lachat.

3. Bezinningsmoment: Lode Monbaliu

4. Goedkeuring vorig verslag en bijeenkomst met Mgr. Toppo

5. Projectaanvragen

1. Remi Vandewalle "Sociale assistentie en medische verzorging in vluchtelingenkampen Tanzania" of "Ainecea Refuge Programme" - € 1250
2. Telesphore Toppo "Logement voor schoolgaande verwaarloosde kinderen in Barweay India" - € 500
3. Daniël Lodrioor "Développement intégral voor Pygmeeën Zaïre" - € 25
4. Flor Jonckeele "Onderwijs van 700 straatkinderen in de Toela's India" - € 25
5. **Totaal: - € 3000**

6. Briefwisseling

1. Brief van Jean Hostens BP 1594 HT 6110 Port au Prince Haïti (16/05/02)

Het regenseizoen is nog altijd niet begonnen en er is dringend water nodig voor mens en dier. Een slechte oogst zou rampzalig zijn: geen of verminderd inkomen voor de gezinnen en voor handelaars, winkeliers en marktkramers. Voor hem zijn de paastijd en de eerste communies (580 kinderen) voorbij en is het nu een rustige periode. De auto wordt binnenkort gekocht in Duitsland (interessante prijs; hij verwacht antwoord van een Zwitserse sponsororganisatie. Veel geloof voor vrijstelling van douanetaksen, verzekering en nummerplaats. Dank voor de financiële steun.

2. Brief van Daniël Lodrioor Mpenzwa (26/07/02)

Een hopeloze economische toestand: men verdient niets meer en alle inspanningen op landbouwgebied vallen in het water. De Congoese frank vermindert iedere dag van waarde. De volksgezondheid (hospitaal) is niet meer te betalen, alhoewel wij het spotgoedkoop houden. Mensen kunnen het niet meer betalen. Pater Pol en Nicolas zijn ziek geworden. Wij zijn bezig met 3 bruggen in cement te bouwen en ondertussen moet ik "curé" spelen. Voor Scheut moeten wij nu een niet-katholiek project indienen om fiscale attesten te kunnen geven. Er is bij Scheut een project aangekomen en goedgekeurd, komt dit van jullie? Iedereen moet storten op 02-243028 DPRM Bandundu RDC. Voor mij staat er veel geld op Scheut voor Mpenzwa. Contact opnemen met Jef Vandervoort in Scheut. Voor grotere bedragen contact nemen met S.O.S. Scheut 02 / 526 14 45 (Jef Vandervoort). Père Andy heeft mijn project herwerkt

en zou dit naar ons doorsturen. Kunnen jullie een bedankbriefje schrijven met het nieuwe nummer van Scheut) aan de volgende van mijn weldoeners. (Hierbij de namen maar die staken er niet in). **Voor het verkrijgen van een fiscaal attest: SOS Scheut (erkenning toegestaan tot eind 2004) 000-0901974-68 en voor zonder attest = Procuur Scheut 210-0390663-96.** ACT begon met een sociëteit PADIM (Programme d'Appui au Développement intégral de Maindombe). Gerry is aan het opereren en iedereen verlangt dat Dokter Bakoko terugkomt.

7. Provinciale steun voor Daniël Lodrioor

De provincie West-Vlaanderen heeft voor 4 jaar na mekaar € 4200 een project van Daniël Lodrioor goedgekeurd. Het Amaat Vynckefonds is doorgeefluik en hier verantwoordelijke organisator van het project. In Zaïre is dat Daniël Lodrioor. "Act" werkt een project uit. Daniël zit voor meer dan € 49.580 in de schulden.

8. De folder van het Amaat Vynckefonds

Er komt maar geen schot in de folder, alles ligt stil. **Jean-Marie** denkt er nu aan om tegen de viering van 20 jaar AVF een wat minder grootse folder uit te geven met een korte historie van het AVF. Bij Marc Dehem kan hij al een groot stuk van het archief raadplegen.

9. De zaligverklaring van Pater Constant Lievens

Er is heel weinig nieuws te rapen. In het parochieblad van deze week verschijnt er één volle bladzijde. Voor de vergadering van februari vragen wij **Odiel Denorme** om meer uitleg te verschaffen over de stand van zaken.

10. Twintig jaar Amaat Vynckefonds: viering

In samenwerking met de OLB Klein Seminarie wordt er in de collegekerk een **KUNSTPROJECT "PER CRUCEM AD LUCEM"** opgezet of de **"PASSIE IN BEELD EN KLANK"** waarin ook de boodschap van hoop naar Pasen steekt. Wij stellen **ZATERDAG 29 MAART 2003 om 20.00 uur** voor. Na de uitvoering is er een **RECEPTIE** in de collegerefter. Voor de verdere uitwerking namens de OLB: Michel Vuylsteke, Jan Degryse + nog één persoon; voor het AVF: **Geert Coghe, W. Lachat, Aimé Vermeersch en Jean-Pierre Vyncke**. Aimé sprak ook Wilfried aan voor het samenstellen van een film.

Verslag: Marc Dehem

Storten kan op A. Vynckefonds, Zuidstraat 25, 8800 Roeselare, rekeningnummer 467-5025451-65.

De volgende vergadering wordt gehouden op dinsdag 4 februari 2003 om 20.00 uur.

Bond-ig

FLARDEN

Uit de tafelspeech van Hendrik OLIVIER, Retorika 1942 Grieks-Latijnse, gehouden op het feest van de Oud-Leerlingen op 11 november 2002.

- Met 31 waren wij - een oorlogsjaar - nog 14 in leven - 8 aanwezig.
- De Mis werd mede door Hendrik Bostoën en André Cauwelier opgedragen. De homilie viel onverwachts weg. Retorika 42 had gemakkelijk kunnen voorzien in een vervanger in de persoon van Romain Waerenburg, maar hij kreeg geen kans.
- Wel hebben we de zaligmakende geur van wierook gemist.

Destijds blonk het College uit in praktische en goedkope aanpak. Voor lichamelijke opvoeding geen dure turnzalen. Stappen en door de knieën buigen op de speelplaats op het bevel van Swijngedouw, voetbal op het Motje, boogschieten op de Vijfwegen, schaatsen en ijspret met speciaal verlof van 't Supke en dan nog op de veraf gelegen verdrinken weiden te Oekene - liefst niet op de grote Bassin waar teveel jong vrouwvolk te bewonderen viel - lange wandelingen richting Rumbekke of Hoogledede - liefst niet in de nabijheid van de school van de Grijsse Zusters, dat alles was opperbest voor ziel en lichaam.

Oud-Leraren zijn niet vergeten: de legendarische Mestdagh - Zirre - die het college deed ontploffen met zelfgemaakt buskruit, de onvergetelijke Delrue - Mieza of Zoë - met haar hebdomadaire of weekdagblad, de eerste vrouwelijke priester. Pieten Debrue met zijn radio en Engels weerbericht en zijn vurige tongen op de dronken apostelen, de dichter Gyselen - Midas, de zoetgevooisde en zo vriendelijke Legrand - Patatje.

Felicities aan het College van nu met zijn eerste prijzen in de Wiskunde-Olympiade 2002, La Tour Eiffel e.a. Dit doet ons denken aan de jaarlijkse wedstrijden in Latijn en

Foto genomen tijdens de jaarlijkse klasdag gehouden in het restaurant "Ter leepe" te Zedelgem op 5 september 2002.

De aanwezige commilitones van destijds waren: Hendrik Olivier, Karel Sennesael, Emiel Sobry, Filip Van Canneyt, Roger Soete, Charly De Cock, Henri Bostoën, Jerome Verhaeghe, Daniël Feys, Herman Laga (†), Cyriel Dejonghe, Romain Waerenburgh.

Wiskunde betwist onder al de colleges van het bisdom Brugge. Vanzelfsprekend was Roeselare gewoonlijk winnaar, maar kwatongen beweerden dat de vragen geschreven werden te Roeselare.

De verschillen tussen de nieuwe generatie en de oude, zoals onze generatie van Retorika 42, zijn legio.

Wij waren jongens ALLEEN, en we voelden ons werkelijk dikwijls alleen - wij vooral internen.

Maar gemengd hadden wij ook wel aangekund.

Wij waren in de eerste plaats jongens van de KERK. Iedere dag mis, morgen- en avondgebed, gebed voor en na het eten, voor en na de les, voor en na de studie. Op zonenfeestdagen vroegmis, hoogmis, vespers en lof - met Asperges me, en Magnificat, met de zaligmakende geur van wierook en 't Supke Quaghebeur die op zijn tenen stond om de hoge noten van de Prefatie te halen "Sursum corda" - door stoute jongens meegeneurd als "Sursum cauda".

Het summum van kerkelijkheid werd bereikt op Paaszaterdag: het lang Evangelie met de driezangers: Labeeuw die het passieverhaal zong, Zirre Mestdagh die met zijn diepe basstem de woorden van Jesus liet horen, en dan de derden (het volk, Pilatus en de slechte en de goede moordenaar) verbeeld door een derde priester wiens persoon ik mij niet meer herinner. Tot na ruim twee uur kerkdienst de Litanie van alle Heiligen waar alle heiligen aan de beurt kwamen zoals "sancta Apolonia, te rogamus audi nos". En met het einde en het paasverlof in zicht zongen we dan "Och here, Supke laat ons los".

Wij waren jongens uit de tijd van de ZONDE. Hemel, hel, vagevuur en voorgeborchte van de hel: het bestond allemaal.

Wij waren ook jongens van de ROMANTIEK.

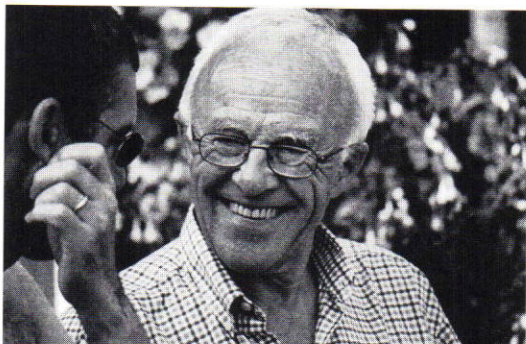
- De K.S.A. van Kan. Dubois, die zeker zijn dictatoriale trekjes niet kon verbergen.
- De Zoeaven met Eviva Pio - voorzeker heeft de Econoom van 't college de antieke wapens en uniformen verkocht om een deel van de nieuwbouw te financieren.
- Ons toen en nu nog geliefd Vlaanderen dat we in alle toonaarden en met gloed bezongen in "Mijn Vlaanderen bovenal" of "'t Zijn weiden als wiegende zeeën".
- De bedevaart naar Dadizele (de roepingen) met het cafébezoek van de (Retorikaanders) 42, en natuurlijk de Marialiederen die ook deze morgen in de Jubileummis niet konden ontbreken.
- Wij sliepen met ZUID EN NOORD, met Gezelle, Vondel en Henriette Roland Holst. Onvergetelijke deklamaties met Tone Vanderplaetse. "Wie is er die zo hoog gezeten" met Lucifer die rook naar zwavel en vuur. In dit drama heb ik niet mogen meespelen, wel in "Pietje Vogel" het "stukke van Kerstdag", daar speelde ik de hoofdrol van Soufleur.
- Maar ontroerend ook "Constantijntje, zalig kijntje" of "Olden Barneveld" ook van Vondel.
- En vooral dan onze West-Vlaming van Brugge en Roeselare Guido Gezelle met zijn gedichten als schilderijen zoals "Casselkoeien" "Twee Horses" en "als waterbellen die van de daken rollen".

Dank aan Vanderplaetse en al die andere leraren en surveillanten, aan het College en al die vrienden vooral van Retorika 42.

*Hendrik Olivier
Retorika 1942*

Bond-ig

TOESPRAAK VAN M. DONCK OP 11 NOVEMBER 2002
DENKEND AAN DIE "ANCILLA"

Marc Donck

Beste vrienden, oud-leerlingen van het Roeselaarse Klein Seminarie,

Namens Retorica 1952 wil ik eerst en vooral mijn dank betuigen voor de goede ontvangst en de organisatie van deze jubileumdag, vijftig jaar na het afscheid van die plek tussen Zuidstraat en Botermarkt, en dit zowel aan de voorzitter en leden van de raad van beheer van de Oudleerlingenbond als aan de directie en medewerkers van het Klein Seminarie 2002. De tijd is inderdaad niet blijven stilstaan.

Veel is verdwenen, afgebroken, herschikt, verbouwd of vernieuwd.

Toch bleef ook veel bewaard en behouden, zodat, wat uit die tijd in ons geheugen vergaard ligt, vandaag makkelijker en duidelijker heropgeroepen wordt.

Door de beheerraad werd ik verzocht tijdens dit feestmaal enkele bedenkingen te maken omtrent die periode van 1946-1952, toen we als externen of internen onze Grieks-Latijnse humaniora doorliepen. Een vijftal minuten spreektijd werd me toebedeeld en ik vermoed dat in het verleden voorgangers in hun feestwoord wat al te lang uitgeweid zijn, zodat aan Goethes stelling "in der Beschränkung zeigt sich erst der Meister" werd herinnerd.

Over welk thema of gebeuren dien ik in deze korte tijdspanne te handelen om niet uitvoerig te worden?

Over enkele markante verschillen tussen die tijd van toen en nu misschien?

Wellicht het meest opvallende voor ons is de quasi totale afwezigheid van "eerwaarde heren", zoals ze toen werden aangesproken of genoemd.

Op vijftig jaar tijd evolueerde directie en lerarenkorps dermate dat toen een leek als lesgever een zo vreemde eend in de bijt was tussen die grote groep van priester-leraars, superior, econoom, surveillant en inclusief, allen mannen in lange zwarte "soutane" met

knoopjes om de 10 cm, van boven aan de Romeinse kraag tot onderaan op hun schoenen doorlopend. Leek, die enkel geduld of geschikt was voor teken- of muziek- of turnlessen, minder geestelijk spul dus, en voor sommigen zelfs volkomen onbelangrijk. Ondanks vestimentaire omschakeling van mannen-in-rok, naar clergy-men, outfit met American look, gevolgd door het eenvoudige burgerpak hetzij met das of slobberkraag, is deze grote groep afgekald en vervangen door leken-leraars, mannen en ook vrouwen, die zelf op hun beurt de rok voor de lange broek of broekpak hebben omgeruild. Ook in deze mannen-bastions is de vervrouwelijking er gekomen, zowel bij wie les geeft als die les krijgt.

Wie had dit vijftig jaar terug durven voorspellen?

Het "andere geslacht" binnen de collegemuren!

Iets waarvan men het bestaan poogde te verdoezelen, te ontkennen en te verdringen. Worüber man nicht sprach! Zelfs eraan denken mocht niet, naar kijken evenmin en aankomen aan..." het andere geslacht" riskeerde een fatwah of saoeidisch hand-afhakken, zoals bij onze fundamentalistische olieboeren nu.

"Onbekend maakt onbemind" dacht men, maar later hebben we geleerd hoe sterk de roep van het hormonaalstelsel kan zijn. De natuur leg je niet maar zo aan banden...

In het licht van wat vooraf ging heb ik dan ook geen verklaring over het waarom van die eerste zin, die we in het prille begin van onze kennis Latijn, te ontrafelen kregen: "agricola amat ancillam". Voor de onlatijnsen onder ons vertaald: "de boer bemint de meid".

Zo stond het geschreven en te lezen: agricola - de boer - amat - bemint - ancillam - de meid. Twee wezens met verschillend geslacht! De ene, hij, van het mannelijk, de andere, zij, van "het andere". Hij was het onderwerp, agricola, de boer, hij nam dus het initiatief, hij stelde de daad.

Amat was het werkwoord, van amare: beminnen.

Daar is later trouwens een volledig boek over geschreven met als titel "Liefde is een werkwoord" door Alfons Van Steenwegen - en die kon het maar al te goed weten want zelf was hij "uitgetreden", zoals men dat zo zacht formuleert, en hij had een nieuwe status aangenomen met iemand van het andere geslacht, om daar mee dan tot het werken over te gaan, zoals die agricola deed.

Die meid, ancilla, was het lijdend voorwerp, daarom stond er ancillam, met -m. Zij onderging dus wat de boer deed, lijdend tot voorwerp gemaakt. We vroegen ons wel af of zij wel leed en hoeveel en waarom. Maar eigenlijk mochten we daar niet over nadenken. Het negende van de toen in voege zijnde tien geboden verbood dat: denken aan het andere geslacht mocht absoluut niet. Doodzonde of toch bijna. Zeker indien herhaaldelijk. Dus bij doortastendheid.

Als externe leerling stelden we in vraag of die agricola, die boer, niet één of andere oudere broer was van een klasgenoot-intern, zo iemand die niet mocht of kon studeren, iemand die wegens het eerste geboorterecht op de ouderlijke hoeve bleef, midden de paarden, de koeien, de varkens en het pluimvee.

Externen kwamen meer uit het stadsmilieu van vrije beroepen, winkeliers of kmo'ers, terwijl bij de internen boerenzonen flink vertegenwoordigd waren. Die geraakten toen pas om de zes weken thuis, elke avond was totaal onmogelijk. Toen reden de bussen van de Lijn nog niet en trouwens helemaal niet gratis.

Dus keken we wel eens rond in de klas en vroegen we discreet wie thuis op de hoeve een meid had en een broer.

We hadden wel begrip voor die broer-agricola en vonden het dan ook wel redelijk dat die broer, die de studies en de collegetijd moest missen, zijn dagen opfleurde met een jeugdige meid, blond en bleuzend, een prima ancilla.

Maar toch vroegen we ons af of die ouders daar wel mee akkoord gingen, dat hun zoon - de agricola aanpakte met die meid - de ancilla, zelf de dochter zijnde van de paardenknecht, de boever van Baai en Blesse en wiens moeder een landelijke herberg open hield als bijverdienste.

Hij deed het misschien stiekem in het hooi van de schuur of boven "op den dilt"!

In die tijd had Miel Cools zijn liedje over boer Bavo nog niet gecomponeerd, je weet wel, die Bavo, die de katjes in het donker kneep, ... maar hij kneep ze zacht.

Ook was er nog geen televisie in huis en dus nog geen feuilletons of video's met Heidi in de bergen en af en toe in de schuur met Fritz, de agricola.

Voortgaande op de mediacultuur van nu zou men op een hoger échelon in de familie gaan kijken en de vader van de klasgenoot de ancilla gretig in de billen weten knijpen, wij de vrouw des huizes, moeder de boerin, naar een voordracht van het KVLV of bloemenschik-namiddag van de Boerinnenbond is.

Maar dit valt onder het achtste gebod, dat van die achterklap en 't liegen, en wordt al lang niet meer onder de doodzonden gecatalogeerd.

De tijden zijn inderdaad veranderd, zonder twijfel bij de agricola, maar ook voor de ancilla. Loonwerk is in opmars en het sociaal statuut voor de medewerkende echtgenote wordt opgewaardeerd.

Menig ancilla is overbodig geworden en staat nu aan de band in een groentenverwerkend diepvriesbedrijf. Flexibiliteit van de arbeidspost noemt men het.

Heeft die ene zin uit onze prille Latijnse humanioradagen nu nog zin?

Had dat "agricola amat ancillam" toen wel zin?

In dat Klein Seminarie, waar "het andere geslacht" toen verboden was "in woord en gedachte, in doen en laten"!

Ik heb het nooit begrepen. Ook na vijftig jaar weet ik het nog niet...

*Marc Donck
Retorica 1952*

Op 11 november ll. sprak de Heer Frans Froeyman als vertegenwoordiger van het uitgangsjaar 1942, moderne afdeling. De Heer Froeyman was tevens de eerste laureaat van die afdeling. Vooraleer zijn toespraak weer te geven, ziehier een korte levensschets van de spreker die nu in Gent woont.

FRANS FROEYMAN

- Geboren in Torhout op 25/04/1922
- Verhuisd naar Roeselare, in 1934
- Vijf jaar Moderne Humaniora in het Klein Seminarie
- Vier jaar Koloniale Hogeschool in Antwerpen
- Van 05/03/1947 tot eind november 1960, 5 maand na de onafhankelijkheid, werkzaam in Belgisch Kongo als hulp-gewestbeheerder - gewestbeheerder en ten slotte als assistent - districtcommissaris
- Terug in België werkzaam in de privésector

Ik was leerling van de eerste volledige Moderne Humaniora van het Klein Seminarie: periode 1937-1942.

Tien jaar geleden had ik reeds een kleine toespraak voorbereid, ter gelegenheid van onze 50ste verjaardag, maar daar men ons toen vergeten was en alleen aandacht had voor de Oude Humaniora, is die in mijn binnenzak blijven steken. Vandaag heeft men ons gelukkig terug opgevist en heb ik de gelegenheid enkele woorden uitleg te geven over het ontstaan van de Moderne Humaniora in het Klein Seminarie. Voor zover ik weet is daar totnogtoe weinig over gezegd geweest. Dat de Moderne Afdeling van start is kunnen gaan einde 1940, gedurende de oorlog, is enkel en alleen te danken aan priester-leraar Joris Debrie, zaliger gedachtenis. Hij was de eerste en de enige, die in 1938 zich ten doel had gesteld, het toenmalige "Commerce" om te vormen tot een Moderne Humaniora.

Zonder hem zou de Moderne Humaniora er natuurlijk ook gekomen zijn, maar dan waarschijnlijk wel twintig jaar later.

In die tijd had men in het Middelbaar in het Klein Seminarie 4 afdelingen: 2 jaar Wijsbegeerte - 6 jaar Grieks-Latijnse Humaniora - 3 jaar Handelsafdeling en 3 jaar Landbouw (tuinbouw bestond nog niet). De mannen van de Wijsbegeerte zaten afzonderlijk, dichtbij de boerderij. Af en toe zagen we er een paar voorbijwandelen, de pijp in de mond, verzonken in diepzinnige wijsgerige gedachten.

De Handelsafdeling en de Landbouw hadden toegang langs de Zuidstraat en hadden een gemeenschappelijke speelplaats en aanpalende klaslokalen.

De leerlingen van de Grieks-Latijnse hadden hun ingang langs de Botermarkt en waren van ons gescheiden door een viaduct onder de refter waar het steeds rook naar karnemelk. Alleen al die altijd tegenwoordige doordringende geur weerhield er ons van de barrière te overschrijden. We hadden weinig of geen contact met elkaar.

In 1937 waren we met 54 leerlingen begonnen in het 1ste jaar Handelsafdeling, allemaal in één klas.

Ik wil u nog een kleine anekdote uit het 1ste jaar Handelsafdeling niet onthouden.

Op het einde van elk schooljaar werd er een Bisschoppelijk Examen georganiseerd tussen de verschillende klassen van het Middelbaar Onderwijs. Voor het Klein Seminarie vond dit plaats in het "circus" tzt. een grote ruimte, waar men alle klassen van de Oude Humaniora en de Handelsafdeling tezamen plaatste: leerlingen van het eerste jaar "commerce" zaten er naast leerlingen uit de Retorica om het afkijken te vermijden. De vragen werden rondgedeeld in een gesloten omslag met enkel een nummer op.

Tot grote verbazing van het lerarenkorps en ook de leerlingen van het Klein Seminarie, was een van de allerlaatste leerlingen uit het 1ste "commerce" de 2de van dit Bisschoppelijk Examen!

Slechts enkele weken later werd het mysterie opgelost: de leerling van de Retorica had de vragenlijst van de leerling uit het 1ste "commerce" ingevuld!

Vanaf het 2de "Commerce" begon Eerwaarde Heer Debrie propaganda te maken in onze klas, om de 3 jaar Handelsafdeling om te schakelen tot 6 jaar Moderne Humaniora. Hij had reeds inlichtingen genomen in Brussel, zei hij, en het voorbereidende jaar tussen de lagere afdeling en het Middelbaar, zou kunnen gelden als het zesde leerjaar: het was dus voldoende na het 3de "Commerce" nog 2 jaar bij te nemen om een volledige Moderne Humaniora te kunnen afwerken.

In het 2de jaar "Commerce" had hij nog niet veel succes: hoogstens een vijftal leerlingen waren bereid hem te volgen.

Na de Algemene Mobilisatie van het Belgisch Leger in 1939 begonnen echter meer en meer leerlingen te twijfelen.

Zijn streefcijfer was 20 leerlingen, maar tot op die rampzalige 10de mei, toen de Duitsers België binnenvielen, waren er slechts een achtstal akkoord. We werden rond 11 uur voor onbepaalde tijd naar huis gestuurd en nog dezelfde dag stuurde hij mij een bericht om naar zijn kamer te komen en hij drong er fel op aan, dat ik van de gelegenheid gebruik zou maken om met mijn medeleerlingen contact op te nemen en trachten hen zoveel mogelijk voor zijn plan te winnen. Hij voegde eraan toe dat, volgens zijn mening, de oorlog veel langer zou duren dan enkele maanden, zoals de meesten toen dachten. Hij verwittigde me dan reeds dat we allemaal gevaar liepen in het Duitse leger ingelijfd te worden en dat verder studeren, de beste mogelijkheid was om daaraan te ontsnappen. Van dit laatste vooral moest ik trachten mijn klasgenoten te overtuigen.

In de maanden oktober-november 1940 hebben we het 3de "Commerce" moeten beëindigen. In die korte periode zijn er nog talrijke kandidaten bijgekomen, zodat we met ongeveer 15 leerlingen aan het 2de (nu 5de) Moderne zijn begonnen. Zonder de minste medewerking van het Bestuur van het Klein Seminarie, noch van het Bisdom, was Eerwaarde Heer Debrie er toch in geslaagd zijn wil door te drijven. Alles berustte op hem: de lesroosters aanpassen, supplementair onderwijzend personeel vinden, in contact blijven met Brussel om de homologatie van ons diploma te bekomen enz. Ontelbare keren is hij, gedurende die moeilijke periode, naar Brussel gereisd, om een goede afloop te verzekeren.

Reeds in het 3de "Commerce" had hij enkele leervakken aangepast aan de Moderne Afdeling om een beetje van onze achterstand in te halen, maar de grootste inspanning moest toch geleverd worden in de laatste 2 jaar, vooral wat wiskunde betrof: al onze geschriften van de twee jaar moesten bijgehouden worden en opgestuurd naar Brussel.

Als leerlingen van de 2de Moderne moesten we de vakken van Engels en Duits tezamen volgen met de Retorica van de Grieks-Latijnse. We werden daar achteraan in de klas geplaatst en er als onbenullige overlast aangezien door de grote Heren van de Retorica. Ze spraken zelfs niet met ons, tot op de dag, dat er na het eerste trimester afroeping was

in de klas van het examen Engels: de eerste plaats werd gedeeld door een leerling van de Retorika met een leerling van de 2de Moderne! En nu was er geen bedrog geweest... Voor de eerste keer draaiden de Heren van de Retorika zich om en keken ons ongelovig aan. Vanaf die dag kon er nu een woordje af.

We hadden ook enkele vakken samen met Poësis. Toen die het nieuws vernamen hadden ze nog meer leedvermaak dan wij! Met hen hadden we reeds een goede verstandhouding, die er dan nog op verbeterde.

We besloten ieder trimester een voetbalmatch te organiseren tussen de Poësis en het 2de Moderne. Die hadden plaats op het "Motje": het oude voetbalplein van SK Roeselare. Die voetbalmatches waren voor ons steeds een grote gebeurtenis, alhoewel we het tegen hen zeer lastig hadden: de eerste keer verloren we met 8-0.

Ze hadden natuurlijk het voordeel te kunnen recruteren uit drie maal zoveel leerlingen als wij.

Achteraf hebben we er dan enkele van de beste kandidaten mogen bijvoegen uit de lagere klassen van de Moderne Afdeling en hebben we zelfs eenmaal een draw kunnen behalen. Een overwinning bleek te hoog gegrepen.

Ik herinner me nog steeds hun keeper Miel Soubry en vooral hun center half Charly Decock en natuurlijk hun center-for Norbert Lefere, die enige tijd tezamen met onze keeper van de Moderne Bernard Goddeeris, in het eerste elftal van SK Roeselare gespeeld hebben! Toen ik vele jaren later Charly Decock toevallig ontmoette, was ik verwonderd dat hij kleiner was dan ikzelf: in mijn herinneringen stelde ik mij hem voor als een soort body-builder, daar het zo verduiveld moeilijk was hem voorbij te glippen!

Waren zij sterker dan wij, wij hadden toch de mooiste voetbaltruitjes: hemelsblauw met de letters S.M. van Sporting Moderne.

Gedurende de oorlog in 1943 hebben we ten andere met onze voetbalploeg nog gespeeld tegen ploegen uit de lagere afdeling van de omliggende dorpen. In onze ploeg speelden er zelfs een paar mee uit de vroegere ploeg van de Poësis. Onze eerste match tegen Ledegem hebben we gewonnen met 8-0, precies dezelfde cijfers waarmee we onze eerste wedstrijd tegen de Poësis hadden verloren.

Men heeft mij gevraagd niet te lang te babbelen. Ik wil dan ook besluiten, in naam van al mijn oud-medeelers, met mijn dank te betuigen aan:

De Retorika van 1941, om ons een jaar lang bij hen geduld te hebben.

De Poësis van 1941 en Retorika 1942 om de vriendschap en de goede verstandhouding.

En het Bestuur van de Oud-Leerlingenbond van het Klein Seminarie en vooral de Heer Steen, ondervoorzitter van de Oud-Leerlingenbond van de Moderne Humaniora, omdat ze ons, na 60 jaar, toch een woordje hebben laten zeggen.

*Frans Froeyman
Moderne 1942*

Frans Froeyman tijdens zijn Congo-periode.

JONG-ODLEERLINGENBOND

Voor het vijfde jaar op rij organiseerde de Jong-oudleerlingenbond op zaterdag 16 november een terugkomavond in het IKS. De sinds vorig jaar vernieuwde formule (zaterdagavond i.p.v. zondagmorgen) bleek een schot in de roos.

Zo'n driehonderd jong-oudleerlingen van de voorbije vijf uitgangsjaren (1997, 1998, 1999, 2000 en 2001), een groeiend aantal leerkrachten en de directie vonden elkaar in de grote refter voor een gezellige babbel. Een waaier aan onderwerpen kwam aan bod: de straffe verhalen uit "de goede oude doos", de studiekeuze, de lotgevallen van andere klasgenoten... Dit alles met op de achtergrond een streepje hedendaagse muziek en een powerpointpresentatie, waarop iedere aanwezige zichzelf en zijn vroegere klasgenoten nog eens kon bewonderen.

Op tijd en stond werd de dorst gelest met een biertje, geschonken door een plaatselijke brouwerij en de honger gestild met een versnapering.

Over de geslaagde opzet van deze terugkomavond was iedereen het volmondig eens. Het was een sfeervolle avond die volgend jaar zeker voor herhaling vatbaar is.

Dieter Vandenbulcke
Ondervoorzitter Jong-oudleerlingenbond

BIJEENKOMST OUD-LEERLINGEN OP 11 NOVEMBER 2002

"Een beetje frisjes maar zonnig" klonk het in het weerbericht. En dat kon ook gezegd worden van de genodigden die al vroeg op maandag 11 november naar het Klein Seminarie waren afgezakt. Iedereen in een blije stemming, gezichten lichtten op bij het zien van bekenden, kwinkslagen waren niet uit de lucht. In het restaurant van het college was er een gezellig geroezemoes boven een dampend kopje koffie en een tongenslosmakend 'kortendrankje'.

De herinneringen kwamen pas helemaal boven tijdens de rondleiding door de school. Weet je nog waar onze klas was? Was dat nu op de eerste of tweede verdieping? God, wat is dat hier veranderd, wij hebben hier nog les gehad en dan stonden die oude banken en tafels daar nog en ... Grappige situaties met medeleerlingen of leraars kwamen weer boven maar ook soms wel eens een droevige waarbij het dan eventjes wat stiller werd.

Volgende stap in het programma waren de misviering en de receptie gevolgd door de maaltijd. Uw reporter ter plaatse kan hier echter niet veel over mededelen daar hij op dat moment al niet meer ter plaatse was.

Als er zich echter iemand geroepen voelt om daar een kort pennenvruchtje aan te wijden, hij is meer dan welkom.

Debels Jan
Uitgangsjaar 1973

Op de volgende bladzijde de 3 foto's van de jubileumjaren genomen op 11 november II.

Uitgangsjaar 42: waren aanwezig, waarvan enkelen op de foto (in alfabetische volgorde):

Anseeuw Joseph, Bostoen Hendrik, Cauwelijer André, De Man Hugo, Decock Charly, Dejonghe Cyriel, Feys Daniël, Froeyman Frans, Lammertyn René, Olivier Hendrik, Roelens-Verhaeghe, Van Canneyt Philip, Van Oudenhove Robert, Vanallemeersch-Verhalle, Waerenburgh Romain

Uitgangsjaar 52

Billiet René, Bouciqué Robert, Claeyts Georges-Remy, Cloet André, Coppens Luc, Cornelis Hugo, Danneels Paul, De Coninck Luk, Degryse André, Denys Bernard, Devriese Koen, Dewitte Ignaas, D'Hoore Frans, Donck Marc, Herpels Antoon, Maertens Noël, Sioen Rudolf, Staessens Pieter, Vandermarliere Luc, Vulsteke Gabriël, Wostyn Michel

Uitgangsjaar 77

Beel Stefaan, Bommerez Roger, Bossier Carl, De Blauwe Johan, Decadt Frank, Dejonghe Herwig, Develtere Frank, Devisschere Geert, Ghequire Rudi, Lapere Luc, Mahieu Frans, Peene Chris, Raes Rik, Scharlaken Johan, Sercu Willem, Sinnaeve Marnix, Speybrouck Johan, Stragier Krist, Top Lieven, Vanblaere Jan, Vanhauwaert Patrick, Vercaigne, Vergote Bart, Wauters Stefaan, Wyseur Karlos

ONZE DENKSPORT

Beste puzzelaars,

Het is 28 november 21u15. Het is een druilerige dag geweest maar veel heb ik er in feite niet van gemerkt. 't Was maar weer eens behoorlijk druk. Komt daar nu nog bij dat dit kruiswoordraadsel moet af zijn tegen morgen (deadlines: wie heeft dit woord uitgevonden: dead - lines????!!!). Maar kom, niet geleuterd, de beuk er in. We gaan er weer voor!!!

Oplossing puzzel 13:

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	B	E	R	G	B	E	K	L	I	M	M	E	R		
2	R	A	V	E	E	L		L		N	O	E	M	E	R
3	I	D	E	M		A	H	O	R	N		T	O	G	A
4	V	E	R		M	S	K		E	R		E	E	D	
5	I	R		P	O	E	S	J	E	N	E	L		L	I
6	E	S	P	E	N		I	E	L		V	E	R	S	O
7	R		I	J		D	O	S		P	I		I		T
8	M	O	N	C	H	E	N	G	L	A	D	B	A	C	H
9	O		I	J		O	N		E		T	E		N	E
10	N	O	G	A	L		U	N	O		R	O	T	O	R
11	D	E		A	T	T	I	T	U	D	E	S		P	A
12	I	D	A		E	A		I		A	N		D	E	P
13	N	E	R	F		A	L	A	R	M		P	R	E	I
14	G	E	N	E	K	T		A		M	A	R	I	N	E
15	M	O	E	S	S	O	N	R	E	G	E	N	S		

D O O R L I C H T I N G

Iedereen had dat gevonden maar de schiftingsvraag besliste wie zou winnen:

Dhr. André Parmentier, Zwaanhof 20 8800 Roeselare. Proficiat, André!!!

De boekenbon van 25 EURO ligt te wachten. Aan alle andere deelnemers: Hartelijk dank voor jullie inzendingen en ... de aanhouder wint. Marcel Dobbels uit Guatemala:

Ik ben heel vereerd met je deelname aan deze denksport!! Dank u wel. Het doet deugd.

Nieuwe opdracht: De gevleugelde woorden van een oud-leerling die graag met lucifers speelde.

Reglement:

- Enkel **volledig en juist** ingevulde kruiswoordraadsels en het **juiste** 15-letter begrip komen in aanmerking voor de prijs (en die moet u dan ook **allebei** opsturen!!!)
- **Per deelnemer mag maar 1 oplossing opgestuurd worden.**

Schiftingsvraag:

- Hoeveel **juiste** inzendingen zullen er deze keer zijn?
- Bij ex aequo zal een onschuldige hand de winnaar bepalen.
- Uiterste datum van inzending: 1 april 2003 (en dit is geen grap of Neeeeeeee!)

OPDRACHT PUZZEL 14

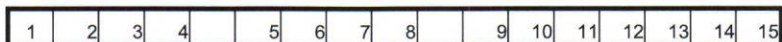
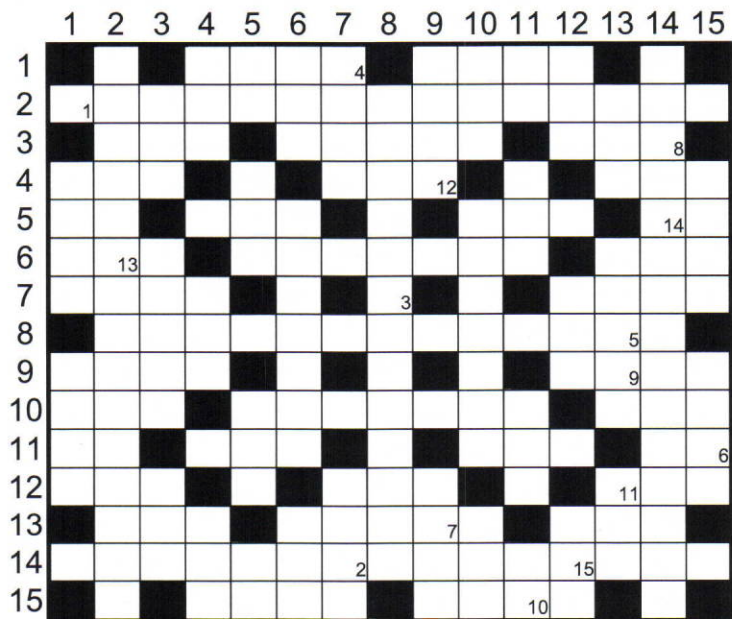
Horizontaal:

1. bijrivier van de Moezel - inval
2. zakjes zand die nuttig kunnen zijn bij wateroverlast
3. zenuwtrek - honende opmerking - deel van een sportwedstrijd
4. buitenste blad van een sigaar - bergzolder - ratelpopulier
5. ingenieur - schouderblok om iets aan te dragen - groef - en andere
6. lofzang - soort sigaretjes - groente
7. plaats in het midden van het eiland Gotland - eentonig
8. psychische stoornis ten gevolge van een bepaalde vreselijke gebeurtenis
9. soldij - Spaanse rivier
10. werktuig - afstotend lelijk - droogkamer

11. noot - fijne lichte stof - beurs - noot
12. bevel - familied - vaartuig
13. bijbelse vrouw - figuur uit een werk van Shakespeare - vogel
14. gevaarlijk automobilist
15. oogt - Franse rivier met bekende bergkloof

Verticaal:

1. Frans modeontwerper - soort huid
2. permeabel
3. gezet - loopvogels - wees gegroet
4. soort wijn - landmaat - vogel
5. voertuig - blikken doos - zoogdier - persoonlijk voornaamwoord
6. voegwoord - vertegenwoordiger van het symbolisme in de schilderkunst - veerkracht
7. vreemde munt - op enig tijdstip
8. naar beneden gevloeid
9. bepaalde dagen bij de Romeinen - uitwerpselen
10. verbogen lidwoord - nieuw aangekomen soldaat - familied
11. bijwoord - feesttafel - blaasinstrument - slede
12. kunstwerk - Soedanese rivier die de Nijl bevoorraadt - meisjesnaam
13. tussenwerpsel - dans afkomstig uit Brazilië - lers leger op zijn kop
14. handig hulpmiddel van de mensen die muren bouwen
15. oud bevaren matroos - plaats in Kroatië

LIJDEN ... EEN VERHAAL VAN ALLE TIJDEN DE PASSIETIJD IN WOORD, BEELD EN KLANK

Sterke teksten, omweven door live muziek, pregnante beelden uit het werelderfgoed, tot ons gebracht door de digitale techniek ... Dit alles brengt ons tot bezinning over waarde en zin van het lijden, zoals kunstenaars deze hebben beleefd en vertolkt in de moderne maatschappij sinds 1600.

20 JAAR AMAAT VYNCKEFONDS JUBILEUMVIERING

Met medewerking van

- Els Vermeersch, Kunsthistorica
- Dirk Blockeel, Musicus
- Jan Deloof
- Louis Blockx

Beelden en commentaar
Orgel en clavecimbel
Voordracht
Videotechniek

Datum

Zaterdag 29 maart 2003 om 20.00 uur

Plaats

Augustijnerkapel van het Klein Seminarie, Zuidstraat 27 te Roeselare (ruime parking).

Duur

Ongeveer anderhalf uur.

Nadien praten wij nog eventjes gezellig na tijdens de graag aangeboden receptie.

Hartelijk welkom,

namens het Amaat Vynckefonds en de Missionarissen,
mede namens de Directie en het Onderwijzend Personeel van het Klein Seminarie, de
Oud-leerlingenbond en het Oudercomité.

Familie

Samengesteld door M. Olivier

GEBOORTEN

Anne-Sophie Tilleman, dochter van Bernard (Lat-Gr.1983) en Regine Vereecke, geboren te Kortrijk op 26 juni 2002

Carlotta Goethals, dochter van Alexander (WEB 1987) en Trien Van Waes, geboren te Roeselare op 11 juli 2002.

Florian Callewaert, zoon van Alexander en Saskia Vanbrussel en kleinzoon van Joost Vanbrussel (Lat-Gr. 1959, oud-leraar en lid redactieraad Eertijds), geboren te Dendermonde op 23 september 2002.

Siebe Vandewalle, zoon van Xavier (WEA 1987) en Ann Vantiegheem, geboren te Oostende op 22 november 2002.

HUWELIJKEN

Michiel Van Eeckhoutte (Lat-Wet. 1995) en Daphne Vercruysse, gehuwd te Stasegem op zaterdag 27 juli 2002.

Piet Hendrixx en Veerle Foulon, dochter van Luc (Lat.-Wet. 1964), gehuwd te Beitem-Roeselare op 21 december 2002.

Philippe van Winden en Nathalie Vyncke, dochter van Jean-Pierre (leraar), gehuwd te Rumbleke op 21 december 2002.

GOUDEN PRIESTERJUBILEUM

Pater Scheutist Stan Hanssens (Lat-Gr. 1946), priester gewijd in 1952, droeg zijn plechtige dankmis op te Lendeledede op 10 augustus 2002.

E.H. Frans Herpels (Lat.-Gr. 1946) en oud-leraar droeg zijn plechtige dankmis op te Lauwe op 23 juni 2002.

OVERLIJDENS

Mevrouw Marie Perquy, echtgenote van wijlen de heer Omer Vanhyfte, geboren te Maldegem op 11 mei 1904 en overleden te Sijsele op 4 mei 2002, grootmoeder van Peter Deboutte (Lat-Gr. 1980).

De Heer Bruno Mol (WEB 1994), geboren te Roeselare op 6 september 1976 en overleden te Ledegem op 9 mei 2002.

De Heer Paul Delbeke, echtgenoot van mevrouw Marie-Jeanne Hanssens, geboren te Waregem op 5 juli 1953 en overleden te Hooglede op 11 mei 2002, oom van Michaël (EWI 1999) en Matthias (WWI 2001), peter van Heleen (3MWIa).

Heer André Waelkens, echtgenoot van mevrouw Elza Van Dorpe, geboren te Schaarbeek op 1 augustus 1916 en overleden te Ardoois op 9 juni 2002, schoonvader van Pieter Vanherpe (Lat-Gr. 1971) en grootvader van Rogier Vanherpe (WWI 2002).

Eerwaarde Heer Herman Devriese (Lat-Gr. 1934), pastoor-emeritus te Meulebeke, geboren te Leke op 28 maart 1915 en overleden te Tielt op 16 juni 2002, broer van Emiel Devriese, pastoor-emeritus te Middelkerke (Lat-Gr. 1941).

Eerwaarde Heer Karel De Wilde, overleden te Kortrijk op 17 juli 2002, oud-leraar 1944-1958.

Mevrouw Maria Ver Eecke, weduwe van de heer Jérôme Dessen, geboren te Koolskamp op 21 september 1911 en overleden te Moorslede op 1 september 2002, moeder van Valeer Dessen (Lat-Gr. 1958, oud-leraar VABI).

De Heer Joseph Demeulenaere, echtgenoot van mevrouw Lucienne Vos, geboren te Roeselare op 30 april 1925 en er overleden op zaterdag 14 september 2002, vader van Ivo (Lat-Wis. 1973), Rudolf (Lat-Wis. 1977), schoonvader van Geert Vervaecke (Lat-Gr. 1977).

De Heer Bjorn Vancoillie (WeWi 1998), geboren te Roeselare op 22 september 1980 en overleden te Antwerpen op 30 oktober 2002.

Eerwaarde Heer Theo Brackx (oud-leraar en subregent internaat van het college 1980-1990), pastoor te Loppem, geboren te Oostende op 26 september 1954 en overleden te Loppem op 16 november 2002.

Eerwaarde Pater Albert Verbeke, missionaris van Scheut, geboren te Roeselare op 16 mei 1921 en overleden te Torhout op 21 november 2002.

Eerwaarde Pater Godfried Maes (Lat.-Gr. 1935), geboren te Ardoois op 10 mei 1916 en overleden te Torhout op 17 november 2002.

Eerwaarde Heer José de Muelenaere (Lat.-Gr. 1933), geboren te Ardoois op 31 maart 1914 en overleden te Izegem op 27 november 2002.

De Heer Filip Crombez (Lat.-Gr. 1984), geboren te Roeselare op 6 mei 1966 en overleden te Roeselare op 30 november 2002.

De Heer Herman Laga (Lat.-Gr. 1942), geboren te Aarsele op 23 juli 1923 en overleden te Roeselare op 1 december 2002.